

VİLYAM ŞEKSPİR

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

İKİ CİLDDƏ

II CİLD

Sonətlər

İngilis dilindən tərcümə edən Sabir Mustafə

Bu kitab "Vilyam Şekspir. Pyeslər və sonətlər" (Bakı, Yazıcı, 1980) nəşri əsasında təkrar nəşrə hazırlanmışdır

Ön sözün müəllifi:

Zeydulla Ağayev

822.33 - de 21 AZE

Vilyam Şekspir. Seçilmiş əsərləri. İki cild. II cild. "Öndər nəşriyyat", Bakı, 2004, 304 səh.

Teatr sənətinin qüdrətli ustası Vilyam Şekspirin yaradıcılığı son dərəcə şairanə bir keyfiyyətə malikdir. O, dram əsərlərinin əksəriyyətini şerlə yazmışdır. Təpədən dırnağa şair olan Şekspirin bütün ideya və obrazlar aləmi də şairanədir. Dahi dramaturqun bir çox qəhrəmanlar; belə əsl mənada şair olub, öz fikir və duyğularını lirik şerlər, sonətlər vasitəsilə ifadə edirlər.

Ehtiraslar tərənnümçüsü, "ürək ustası" Şekspirin qüdrətli və parlaq istedadının məhsulu olan sonətlərində həyat hadisələrinə, insan ömrünə fəlsəfi baxış, hər şeyə qadir məhəbbətin əbədiliyi əsas motivlərdir.

Bu kitaba müəllifin şer yaradıcılığının zirvəsi sayılan sonətlərlə yanaşı, pak sevgidən və əsl dostluq münasibətlərindən danışan "Heç nədən hay-küy" komediyası, mövzusu romantik, saf məhəbbətdən alınmış "Fırtına" tragikomediyası, eləcə də "Təhqir olunmuş saflıq" əsəri daxil edilmişdir.

Tərcümələrdə yüksək poetiklik, romantik əhval-ruhiyyə qorunub saxlanmışdır.

ISBN 9952 -416 -38-4

© "ÖNDƏR NƏŞRİYYAT", 2004

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İLHAM ƏLİYEVİN

**"Azərbaycan dilində latın qrafikası
ilə kütləvi nəşrlərin həyata
keçirilməsi haqqında"**

12 yanvar 2004-cü il tarixli sərəncamı
İlə nəşr olunur və ölkə kitabxanalarına
hədiyyə edilir

ŞEKSPIR DÜHASININ POETİK TƏSDİQİ

Tanınmış ingilis şairi və dramaturqu Şekspirə ən böyük şöhrəti onun dramaturgiyası, xüsusilə də faciələri gətirmişdir. Lakin poeziyası ilə tanışlıq belə bir fikri əsaslandırır ki, ümumilikdə 37 pyes (faciə, komediya və tarixi-xronoloji janrlarda) yazmış Şekspir dramaturq olmasaydı da, bir şair kimi ədəbiyyat tarixində qalacaqdı.

Sonet janrının XIV əsrin əvvəllərində İtaliyada yarandığı Azərbaycan oxucusuna yaxşı məlumdur. Sonralar bu janr bütün Qərbi Avropa ölkələrinə yayılmışdır. Sonet janrına qədər Avropa ölkələrində adətən iri həcmli olan ballada janrı geniş yayılmışdı. Cəmi on dörd misralıq poetik nümunə olan sonetin bu və ya digər fikrə çevik münasibəti şairləri özünə cəlb edirdi ki, V. Şekspir də həmin cazibədən kənarda qala bilməmişdir.

Ümumən Şekspir 154 sonet yazmışdır (bəlkə də ədəbiyyata məlum olanlar bu qədərdir). Əgər sonetlərin öz müəllifinin ilkin qələm təcrübəsi olduğunu, başqa sözlə desək, yaradıcılığının ilkin mərhələsində qələmə alındığını nəzərə alsaq, Şekspir dühasının möhtəşəmliyi haqqında bir o qədər obyektiv qiymətləndirmə apara bilərik. Qətiyyətlə demək olar ki, Şekspirin sonetləri şairin sələflərinin də, müasirlərinin də, xələflərinin də sonetlərindən sərrast, təsirli və qiymətlidir. Cümlədəki son söz daha çox sonetlərdə qaldırılan və cavabları axtarılan problemlərə aiddir.

Hər bir soneti oxuyan və bu günümüzün problemləri ilə müqayisələr aparan hər kəs, əminəm ki, hamı eyni nəticəyə gələcəkdir - heç kim inanmaq istəməyəcəkdir ki, bu sətirlər təxminən dörd yüz il əvvəl (!) qələmə alınmışdır. Şekspir poeziyasının həmişəyaşar xarakteri də məhz buradan qaynaqlanır.

Sonetlərdə müəllif gah özüylə polemika aparır, gah əsmər sevgilisində üz tutur, gah da səmimi dostunu həmsöhbəti edir. Dünyanın faniliyi, xeyirxah əməllərin təsdiqi, saf və saxta məhəbbət, riyakarlıq, xəyanət... sonetlərin mövzu rəngarəngliyini təmin etdiyi üçün oxucu heç bir yeknəsəqliklə üzləşmir. Hər növbəti sonet, on dördcə misralıq poetik nümunə oxucunun qəlbində öz işığını qoyur (təkcə 126-cı sonet on iki misradan ibarətdir və bu qəribəliyi anlamayan şekspirşünaslar daha çox həmin sonetin iki misrasının itdiyini güman edirlər). Şekspir cəmiyyətdəki neqativ halları, onun yaratdığı pəstahları görürdü. İnsanlar pisliliklərə, eybəcərliklərə zorla tab gətirirdilər. Bu problem sonetlərin bir qisminə ana xətt kimi keçir, lakin sonetlərin ən dəyərlisi hesab olunan 66-cı sonet bu problemi bütün ağırlığı və qoyur. Ölüm arzulayan lirik qəhrəman onu bu arzuya tərəf sürükləyən bütün pislilikləri sadalayır (qaranlıq işığı pəncəsində boğur, rəzalət bəxtiyarlığa yetişir, şəərəfsizlik şəərəfi dustaq etmişdir, saflıq dərdi içində çapalayır, kütlük ağıla, yalan isə düzlüyə gülür, ilhamın ağzı yumruqla tıxanmışdır, mənlilik və ləyaqət əl açıb dilənir və s.). Məgər insan bu qədər pisliliyə, ifrat eybəcərliyə tab gətirə bilərmi?!

Lakin Şekspirin qəhrəmanı ölə bilmir. Həmin sonetin son iki misrasına nəzər salın:

Ölüm istəyirəm, çarə budur, bax,
Səni tək qoymağa qıymıram ancaq.

Şekpirin qənaətcinə, əslinə qalarsa, dərdlərin bolluğu və ağırlığı əlindən insan özünə əl qaldırmalıdır, çünki heç Tanrı bəndəsi belə yük altında tab gətirə bilməz. Lakin eyni zamanda digər amil meydana çıxır: min bir tellə həyata bağlanan insan son anda kimisə bu dünyada tək qoymaq istəmədiyindən yaşamağa üstünlük verir.

66-cı sonetin bədii sanbalını artıran əsas məqam isə hərfin *kim* məfhumunun altında konkretliyin olmamasıdır. Beləliklə, bu sonet bütün dərdlilərin ümumi malına çevrilir. Yəni, özünə qəsd etmək istəyən adam son anda anasını və ya atasını, ya körpə uşağını, və ya bacısını, ya sevgilisini... tək qoymaq istəmədiyi üçün öz məşum fikrindən daşınır və beləliklə, həyat davam edir.

Qeyd edildiyi kimi, bu janr XIV əsrin əvvəllərində Qərb İntibahının beşiyi olan İtaliyada pərvər iş tapmışdır. Bir sıra araşdırmalara əsasən, Azərbaycan poeziyasında sonet janrına müraciət edən ilk şairimiz Mikayıl Müşfiq olmuşdur. O, 1928 - 37-ci illər arasında 12 sonet yazmışdır. Beləliklə, sonet janrının milli ədəbiyyatımıza "gəlişi" təxminən üç yüz əlli illik vaxt aparmışdır. Nisbətən sonralar yaşamış şair Əliağa Kürçaylının da qələmindən üç sonet çıxmışdır. Lakin nə M. Müşfiq, nə də Ə. Kürçaylı öz qələm məhsullarını *sonet* adlandırmamışdır.

Sonet janrının respublikamızda xüsusi cazibəsi keçən əsrin 50-ci illərinin ortalarından başlayır. 1955-ci ildə V. Şekspirin sonetləri tanınmış şair və mütərcim Tələt Əyyubovun tərcüməsində çapdan çıxmışdır. Ümumiyyətlə, Şekspir irsinin oxucularımıza çatdırılmasında T. Əyyubovun xidmətləri danılmazdır. Həmin sonetlər 1962-ci ildə təkrar çap ediləndən sonra şair Adil Babayev ardıcıl olaraq öz sonetlərini dərc etdirməyə başlamışdı.

Bu kitabda oxuculara təqdim olunan sonetləri birbaşa ingilis dilindən şair Sabir Mustafa tərcümə etmişdir. S. Mustafa həm rus, həm Azərbaycan dillərindəki əvvəlki tərcümələrə yaradıcı münasibət bəsləmiş, daha uğurlu poetik nümunələr yarada bilmişdir. İndiyədək S. Mustafanın tərcüməsində sonetlər iki dəfə çapdan çıxmış, rəğbətlə qarşılanmışdır. Tərcümələrinin xoş təsiri altına düşmüş S. Mustafa özü də tez-tez sonet janrına müraciət etmiş və "Türk sonetləri" adlı ayrıca kitabım da çapdan buraxdırmışdır. Beləliklə, gec də olsa, bu janr milli ədəbiyyatımızda özünə vətəndaşlıq vəsiqəsi qazanmışdır.

V. Şekspirin iri həcmli poemalarından biri olan "Təhqir olunmuş saflıq" əsəri də bu kitabda Sabir Mustafanın ingiliscədən tərcüməsində oxucularımıza təqdim edilir. Bu əsər də uğurlu tərcümə taleyi yaşamışdır. Burada belə bir haşiyə çıxmağa lüzum görürük ki, tərcümələrin uğurlu alınmasında onların ilk redaktoru kimi istedadlı şair və mütərcim, mərhum Ənvər Rzanın da əməyi qeyd və təqdir olunmalıdır.

V. Şekspirin seçilmiş əsərlərinin birinci cildinə daxil edilmiş faciələrdən başqa müəllifin bir sıra digər əsərləri də dilimizə tərcümə olunmuşdur. Biz müqtədir yazığımız Mirzə İbrahimovun tərcüməsində "Heç nədən hay-küy" komediyasını və Anarın ingiliscədən tərcüməsində "Fırtına" romantik pyesini bu kitaba daxil etməklə daha çox janr müxtəlifliyini və Şekspirin yaradıcılığının bütün mərhələlərini əhatə etməyə çalışmışıq.

Kitaba daxil edilmiş "Heç nədən hay-küy" komediyasını Şekspir öz yaradıcılığının birinci dövründə qələmə almışdır. XVI əsrin doxsanıncı illərində o, hələ öz istedadının gücünə inanan bir gənc idi. Özlüyündə bir cümlə düşünmüş və həmin cümlənin xoş təsiri altına düşmüşdü: "Ağıllı olmaq kifayətdir, xoşbəxtlik öz-özünə gələcəkdir." Məhz bu inanca görə yaradıcılığının birinci dövründə qələmə aldığı bütün əsərlərinə müəllifin xoş ovqatı hopmuşdur və məhz bu xoş ovqata görə həmin dövr Şekspir yaradıcılığının "nikbin mərhələsi" adlanır. Hətta bu dövrdə qələmə alınmış "Romeo və Culyetta" (1595) və "Yuli Sezar" (1599) faciələri belə janr etibarı ilə "nikbin faciə" kimi qəbul edilir. "Heç nədən hay-küy" komediyasının məkanı kimi İspaniya götürülsə də, hadisə hər bir ölkə üçün xarakterikdir. Əbədi mövzu: iki sevən gəncin arasına girmək istəyən şər qüvvə və bu iki qütbün mübarizəsi. Lakin şərə düşər olmuş gözəl Qero məsum və pak olduğu qədər də acizdir. Məsələn, o, tutaq ki, Culyetta kimi öz məhəbbəti uğrunda açıq savaşa girə bilmir. Lakin Şekspirə görə, dünya yaxşı adamlardan xali deyil - Qeronun paklığını sübut etmək üçün bu əsərdə müxtəlif xarakterli insanlar əl-ələ verirlər.

Həmin mübarizəyə başlamaq təşəbbüsü isə kilsə xadimi Fransisko atadan gəlir (Yeri gəlmişkən, bir neçə əsərində Şekspir ümumən kilsə xadimlərini müsbət planda işləmişdir).

Qeronun xoşbəxtliyi uğrunda mübarizəyə qoşulanlar arasında ən orijinal təsir bağışlayan isə onun əmisi qızı Beatriçedir. Beatriçə də gözəl və ağıllı qızıdır, o da kiməsə könül verib ailə qurmaq istəyir. Lakin söhbət qohumu və rəfiqəsi Qeronun təmiz adından gedəndə Beatriçə öz taleyini unudur, bütün fəaliyyətini başqasının xoşbəxtliyinə yönəldir.

Beatrice zərif bir qızıdır; o, Qeroya şer atan prins Klavdionu heç cür bağışlaya bilmir və öz sevdiyi Benediktdən xahiş, sonra isə tələb edir ki, Klavdionu öldürsün.

Bu, fədakar zərif qızın necə qəlb sahibi olduğunu sübut edir; o, Qeronun səadəti naminə həm öz taleyini, həm də sevdiyi oğlanın taleyini zərbə altında qoymaqdan belə çəkinmir.

Bu kitabda oxuculara təqdim edilən "Fırtına" pyesi isə Şekspir yaradıcılığının son dövrünün məhsuludur.

Təxminən iyirmi iki illik yaradıcılığı müddətində V.Şekspirin dünyaya, cəmiyyətə, ətrafda gedən proseslərə münasibəti üç köklü dəyişikliyə uğramışdır. Birinci nikbin əhval haqqında yuxarıda söz açılmışdı.

İllər keçdikcə Şekspir düşündüyündən də böyük şöhrət qazanırdı. Artıq XVI əsrin axırlarında o, həm tanınmış şair, həm dramaturq, həm də aktyor idi. Hətta heç bir bədii əsər yazmasaydı belə, o vaxtın İngiltərəsinin ən şöhrətli teatrı sayılan "Dünya teatrı"nın ("Globe Theatre") payçılarından biri kimi dolanışığını təmin etmişdi. Bir sözlə, artıq onun kifayət qədər şöhrəti, maddi imkanı var idi. O, kral sarayının ən ehtiramlı qonaqlarından sayılırdı.

Lakin hər arzusuna çatan Şekspir özünü xoşbəxt hiss edə bilmirdi. Əsrin sonlarında o, başa düşmüşdü ki, özünü heç vaxt xoşbəxt sana bilməyəcək. Şekspirin yeni inancına görə, ümumən bədbəxt olan cəmiyyətdə ayrı-ayrı fərdlərin xoşbəxtliyi mümkün deyildir. Gəldiyi bu acı qənaət sanki Şekspirin bütün daxili aləmini sarsıtmış, altını üstünə çevirmişdi - onun nikbin əhvalının yerini bədbinlik tutmuşdu. O, ən məşhur faciələrini də elə, həmin bədbin əhvalın təsiri altında qələmə almışdır.

1609 -12-ci illərdə isə V.Şekspir mövcud reallıqdan uzaqda dayanmağa çalışmış, daha çox romantik düşüncə tərzinə meyillənmişdir. Artıq həyatın eybəcərliklərini real qüvvələrin gücü ilə deyisməyin mümkün-süzlüyü qənaətinə gələn, sanki bəşər övladının ədalətindən əlini üzən Şekspir nicat yollarını göylərdə, ruhlarda, mifik qüvvələrdə axtarırdı. "Fırtına" romantik pyesi məhz həmin yaradıcılıq dövrünün məhsuludur.

Bu əsər haradasa "Hamlet" faciəsini xatırladır. Hakimiyyət ehtirası altında ən doğma adamına qəsd etmək! Burada da qardaş qardaşa qənim kəsilmişdir. Bu əsər vasitəsilə Şekspir öz oxucusuna təlqin edir ki, dünyada hər şeyin hesabı gedir və ehtiyac yarananda mifik - romantik qüvvələr ədalətin bərpa edilməsində aparıcı rol oynayırlar.

"Fırtına" pyesi xeyrin təntənəsi və qalibiyyəti ilə başa çatsa belə, əsərin bir amalı da edilmiş pisləklərin intiqamını almamaq, pisləyin, xəyanətin fəvqündə dayanmağı bacarmaqdır. Prospero obrazı məhz bu insani keyfiyyətlərin daşıyıcısıdır.

Pyenin təlqin etdiyi digər bir məqam isə harada olmasından asılı olmayaraq insanın öz insani simasını itirməməsidir. Uzaq adada yaşamağa məcbur edilmiş Prospero və onun qızı Miranda öz insani keyfiyyətlərini nəinki itirmir, əksinə, fırtınanın bu adaya atdığı insanlardan mənən daha ucada dayanmağı bacarırlar.

Ümumilikdə götürüldükdə isə V.Şekspir yaradıcılığının son dövründə özünə az oxşayır. O, artıq əsərləri ilə dünyanın gərdisini dəyişməyə qadir olmadığı dərək etmişdi. Ona görə də təəccüblü deyil ki, 52 illik ömrünün son dörd ilini doğma Stratford qəsəbəsində keçirən Şekspir bir dənə də olsun bədii əsər yazmamışdır! 48 yaşında qəflətən qələmini yerə qoymuş V.Şekspir müəmması bu gün də davam edir...

Əmin olmaq istərdik ki, ingilis şairi və dramaturqunun hələ ki dilimizə orijinaldan tərcümə olunmamış digər əsərləri də yaxın zamanlarda Azərbaycan oxucularının görüşünə gələcəkdir.

Zeydulla Ağayev

SONETLƏR

1

Gözəllik hifz edir öz surətini,
Gülüm, gözəlliklə həyat qoşadır.
Solan çiçəklərin tərəvətini
Qönçə çiçəklərin hüsnü yaşadır.

Fəqət sən vurulub öz gül hüsnünə,
Onu xərcləyirsən boş yerə, əbəs.
Ən qəddar düşmənsən özün özünə,
Varını yoxluqla edirsən əvəz.

Bu gün dünyamızın zinəti sənsən,
Bahar müjdəsisən, qönçəsən artıq.
Özündə özünü dustaq edirsən,
Nədir bu simiclik, bu israfçılıq?

Rəhm elə dünyaya, gözəlliyi, gəl,
Özünlə məzara aparma, gözəl.

2

Qocalıq üstünə hücum edəndə
Vaxt da gül üzündə qazacaq səngər.
Gözəlliğin tül tək solub gedəndə
Canından hürküb diksinəcəklər.

Deyəcəklər: hanı büllur xəzinən -
Keçmiş gözəlliğin, zavallı insan? -
O, sönmüş gözümdə gizlənib, desən,
Özün öz sözündən utanacaqsan.

Gül tək balaları göstərib bir-bir,
İftixarla desən: bu gözəl gənclər
Mənim gəncliyimdir, gözəlliylimdir.
Deməli, döyüşdə sənindir zəfər.

Soyumuş qanın da qaynayıb onda
Çağlar övladının damarlarında.

3

Güzgüdür göstərən sənə hüsnünü,
Gözəllik ömürlük qalır mı məgər?!
Əgər yaratmasan ömür güzgünü,
Qadınlar da səndən küsər, inciyər.

Hansı gül əsirgər öz gülşənini,

İstəməz sən onda əkəsən çiçək?!
Bəlkə, təkəbbürün qoymayırsən,
Bəlkə, düşündürmür sən gələcək?!

Ömür güzgüsün öz anın üçün,
Ona baharından bir yadigarın.
Belə bir güzgüdə özün də bir gün
Ötən gəncliyinə baxar, baxarsan.

Vaxtını qayğısız keçirsən, yəqin,
Öləndə özünlə ölər surətin.

4

Ey israfçı gözəl, ömrü anmayıb
Dağıtma mirası, düşün sonunu.
Gözəllik heç kimə bağışlanmayıb,
Təbiət insana borc verir onu.

Ey sevimli xəsis, bu xəzinəni
Veriblər, verəsən başqasına sən.
Qayğısız sələmçi, bu dəfinəni
Paylayıb, bəs sələm almırsan nədən?

Qazandı, gəlirdən durursan gəndə,
Hər an aldadırsan özünü özün.
Ölüm yatağında, tale önündə
Nə cavab verərsən bu günah üçün?

Yerində bir varis qalmasa əgər,
Bu sərvət sənənlə məhv olub gedər.

5

Böyük ustalqla yaradır zaman
Könlü ovsunlayan sehirli səhnə.
O öz köhlənini saxlamır bir an,
Nə varsa, tapdayır, dağıdır yenə.

Vahiməli qışa çevirir yayı,
Qorxudan qalmayıb ağacda yarpaq.
Şaxta yatağında dondurur çayı,
Ölü tək kəfənə bürünür torpaq.

Gülün rayihəsi dönüb əsirə
Şübhə qəfəslərdə yaşayır fəqət.
Əgər qalmasaydı bu xoş xatirə,
Gözəllik məhv olub gedərdi, əlbət.

Güllər itirsə də qışda çətirini,
Saxlayır yenə də gözəl ətrini.

6

Qışın ağır əli ömrün yazını
Borana, çovğuna çevirməmiş sən

Havayı soldurma gül murazını,
Çalış ki, ətirlə dolsun piyalən.

Sevgini borc verdin, sələmini al,
Övlad sələmidir pak məhəbbətin.
O bir səadətdir, ey gözəl camal,
Çox al ki, çox olsun gücün, qüdrətin.

On dəfə əks etsən özünü əgər,
Nəslin də on dəfə artırsa səni,
De, ölüm hüsnünə nə edə bilər?
Varisin qoruyar bu xəzinəni.

Ölümə sən qalib gələrsən, inan,
Gözəlliyin ölməz heç vaxt, heç zaman.

7

Od qızı qaldırıb odlu başını,
Qızıl beşiyindən durar hər səhər.
Yer üzü görəndə qəlb sirdaşını
Ona məhəbbətlə səcdə eyləyər.

Bu məşəl günorta çatar zirvəyə
- Yaşar gəncliyinin xoş dəmlərini.
Hamı heyran-heyran boylanıb göyə,
Öpər baxışıyla qədəmlərini.

Elə ki görünər yorğun, ixtiyar
Enər qəmli-qəmli öz yatağına,
Əvvəl məftun-məftun səcdə qılanlar
İndi arxasını çevirər ona.

Yerində övladın qalması əgər,
Səndən də beləcə üz döndərərlər.

8

Sən də musiqisən, musiqini bəs
Neçin dinləyirsən qəmlə, kədərlə?
Gözəllik gözələ qüssə gətirməz,
Neçin odlanırsan düşüncələrlə?

Dolub ürəyinə sıxıntı, qəhər,
Varlığım qovrulur möhnət içində.
Gözəl musiqidə birləşən səslər
Yoxsa boğur seni dəhşət içində.

Simlər doğmalaşır munisləşərək,
Bir pərdə üstündə tutubdur qərar.
Xoşbəxt ata, ana, məsud övlad tək
Eyni bir nəğməni oxuyur onlar.

Bu sözsüz nəğməni duyan ürəkdir:
Tənha keçən həyat ölüm deməkdir.

9

Qorxursan yarının dul qalmağından,
Seçmirsən özünə könül sirdaşı.
Səni cavan ikən məhv etsə zaman,
Dünya dul qadın tək tökər göz yaşı.

Hicran şərbətini vaxtsız içənlər
Baxıb övladına, tapar təsəlli...
Səndən bir nişanə qalmasa əgər,
Tökər gözlərindən dünya qəm seli.

Bədxərcin dövləti getməyir bada,
Yerini dəyişib qalır hər zaman.
Hədən sərf olunsə əgər dünyada,
Qalmaz gözəllikdən bir iz, bir nişan.

Özünə xəyanət eyləyən bir kəs
Başqa birisini heç vədə sevməz.

10

Açıb ürəyini demirsən mənə:
Gəncliyin boş keçir, eyib deyilmi?
Çoxları məhəbbət bəsləyir sənə...
Aydındır, sevmirsən, demək, heç kimi.

Düşməni tək məhv edib hər ötən anı,
Nə üçün özünə ziyan edirsən?
Sənə miras qalmış gözəl binanı
Uçurub, dağıdıb, viran edirsən.

Sən hökmünü dəyiş, mən də rəyimi,
Silinsin könlündən nifrət, ədavət.
Qəlbin gözəl olsun zahirin kimi,
Əzizim, özünə eylə mərhəmət.

Yarat surətini, qalsın hər vədə,
Gülsün gözəlliyin gələcəkdə də.

11

Gül kimi solsan da, öz övladının
Üzündə kül kimi açılacaqsan.
İtməz bir zərrəsi gənclik odunun,
Gözlərdə nur olub saçılacaqsan.

Budur gözəlliyin, əqlin qanunu,
Bunsuz hökm edərdi süslük, qocalıq.
Bəşər həyatının çatardı sonu,
Dünya altmış ildən çəkməzdi artıq.

Təbiət kimə ki verməyib nemət,
Səhradır, qurusun dərd-möhnət ilə.
Sənə verilib ki bu qədər sərvət,
Onu qaytarasan səxavət ilə.

Gözəllik möhürsən sən təbiətin,
Əks olun, əbədi qalsın surətin.

12

Ömürdən saatlar ötdükə bir-bir
Al gündüz əriyir zülmət gecədə.
Bənövşədən qalmır tərəvət, ətir,
Qara saç gümüşə dönür necə də!

Bürküdən sürünü qoruyan qovaq
Tökür yarpağını boranda, qarda.
Yamyaşıl zəmilər saralıb bir vaxt,
Dərz olub daşınır arabalarda.

Çiçəklər də solub gedir çəməndən,
Yerində açılır təzə qönçələr.
Həmişə haqqında düşünürəm mən:
Sənin gül hüsnün də solar bir səhər.

Zəmanə ömrünü biçir hər kəsin,
Nəsil qoy, yurdunda şamın sönməsin.

13

Dəyişmə, həmişə qal olduğun tək,
Nə qədər ki sağsan, imkan var buna.
Zaman varlığını məhv edənədək
Bağışla hüsnünü övladlarına.

Gözəllik yaşayır kirəkeş kimi,
Köçür sən də onu öz varisinə.
Bir gün tərk edəndə fani aləmi
Dəyişməmiş qalsın gül hüsnün yenə.

Qoruyar uçmaqdan gözəl binanı
Sabahı düşünən, qayğı çəkən kəs.
Bu evə neyləyər qışın tufanı,
Bu evə ölümün nəfəsi dəyməz.

Atanı qorusan sən öz oğlunda,
Nəvəndə hifz edər səni oğlun da.

14

Ulduzlarla fala baxaraq bir dəm
Mən deyə bilmərəm münəccimlər tək:
Bu ulduz gətirir taun, aclıq, qəm,
O ulduz səadət, bol məhsul, çörək.

Yağışla, küləklə, şimşəklə, qarla
Söyləyə bilmərəm taleyi heç vaxt.
Nə bilim, günəşli, gözəl rüzgarla
Hansı bir şahzadə olacaq xoşbəxt.

Baxıb dəyişməyən şən ulduzlara –
Sənin gözlərinə deyərəm aşkar!
Olsa bir övladın, yetib bahara,
Həqiqət, gözəllik birgə gül açar.

Varisin qalmasa, bu inci, gövhər
Səninlə məzarda torpağa dönər.

15

Hər şey yetkinliklə qazanır zəfər,
Onu da tez alır hökmü rüzgarın.
Dünya bir səhnədir, burda şəkillər
Dəyişir sehriylə kəhkəşanların.

İnsan taleyilə bir ota bənzər,
Ot kimi göyərər, məhv olar hökmən.
Bahar gəlişiyə həsnünü bəzər,
Payız şuxluğunu alar əlindən.

Belədir, dəyişir həyat həmişə,
Bu, daha şəfəqli edir üzünü:
Zaman ölüm ilə girib sazişə,
Çevirir gecəyə al gündüzünü.

Qəm yemə, qələmim bağ tiyəsi tək
Ömrünü şerimlə peyvənd edəcək.

16

Bizi ölüm ilə qorxudur zaman,
Şerim tab edərmə bu ağır dərddə?
Nə üçün ömrünü qorumayırsan
Daha etibarlı, möhkəm bir yerdə?

Görürsən, nə qədər bakirə gül var,
Gəncliyin bahardır, qoru ruhunu.
Qəlbini, həsnünü sevgi yaşadar,
Nə fırça, nə qələm bacarmaz bunu.

Hər şeyi yenidən yaradır həyat,
Gəl öz gəncliyini ver məhəbbətə.
Sevgiyə, sevdəyə aç ki qol-qanad,
Səni qovuşdursun əbədiyyətə.

Versən öz ömrünü övladına sən,
Onun varlığında ömür sürərsən.

17

Əgər yazsam qədir - qiymətin nədir,
Buna gələcəkdə inanmaz bir kəs.
Bir Allah bilir ki, şerim türbədir,
Səni olduğun tək hifz edə bilməz.

Göyçək gözlərinə qələm çalaraq
Həsnünü nəğməmdə eyləsəm təkrar,
O vaxt deyəcəklər: yalana bir bax,
Bəndənin üzündə Allah nuru var.

Qoca boşboğazdan üz döndərən tək
Ataqlar solmuş, boz vərəqləri,
Deyəcəklər: hərif işlədib kələk,
Yalandır, saxtadır onun əsəri.

O vaxt oğlun olsa, kim qırar məni?!
Həm oğlun, həm şerim yaşadar səni.

18

De, necə bənzədim yaya mən səni?
Özün daha odlu, daha gözəlsən.
Tufan məhv eyləyir yazda gülşəni,
Yay da tez ötüşür ömürdən, bilsən.

Bəzən göyün gözü odlanır, yanır,
Bəzən də gizlənir duman içində.
Gözəllik də sona çatıb dayanır, -
Təbiət yox edir bir an içində.

Fəqət sənin yayın sovuşa bilməz,
Sənin gül hüsnünü tutmaz bir pərdə.
Ölümün kölgəsi üstünə gəlməz
Mənim şerlərim dil açan yerdə.

Neçə ki həyat var, göz görür, inan,
Şərimdə əbədi yaşayacaqsan.

19

Şirin caynağını korşalt, ey zaman,
Hər şey ölüm nədir bilsin həyatda.
Pələngin dişini qopart ağzından,
Yandır diri-diri simurqu odda.

Dəyiş fəsilləri, öz yolunla get,
Gah güldür, gah ağlat bu təbiəti.
Dünyayla, mənimlə nə istəsən et,
Fəqət kəməndə sal bir cinayəti.

Dostumun üzünü vaxt tişənlə, gəl,
Yarib şırımlama çəmənzar kimi.
Onun gözəlliyi - bu canlı məşəl
Qalsın gələcəyə yadigar kimi.

Göstər pisliliyini, o, şərimdə, bax,
Sənin acığıma gözəl qalacaq.

20

Camalın gözəldir qadın hüsnü tək,
Özün bu aləmdə nadir aləmsən.
Xəyanət bilməyir köksündə ürək,
Sən mənim həm şahım, həm
məlikəmsən.

Baxışın gur işıq saçır aləmə,
Bütün saxtalığı qılınc tək kəsir.
Səndəki mərdliyə, səndəki hökmə
Oğlanlar heyrandır, qızlar da əsir.

Qadın yaratmayıb səni təbiət,
Vurulub hüsnünə - ilk bahara o.
Səndən ayırıbdır məni təbiət,
Verib səadəti qadınlara o.

Yaxşı, belə olsun, gülsün baharın,
Qəlbin mənim olsun, sevgin onların.

21

Yarışa girmirəm məddahlarla mən,
Ay deyim, gün deyim vəfadarıma.
Mən ilham almıram ilahələrdən,
Tərif yükləmirəm misralarıma.

Qoy onlar yarışsın biri - biriylə,
Toplasın dünyanın inci-dürrünü,
Əl açsın ətirli çiçəyə, gülə,
Bəzəsin, boyasın şerlərini.

Sevgidə həqiqət sirdaşım olmuş,
Yazıram: sevgilim şuxdur, qəşəngdir.
O da başqası tək insan doğulmuş,
Nə parlaq ulduzdur, nə tər çiçəkdir.

Tərif lazım deyil mənim eşqimə,
Eşqimi satmıram mən ki heç kimə.

22

Güzgü sübut etməz qocalığımı;
Sənin gəncliyinlə uçan quşam mən.
Üzündə açanda illər şırımı
Bir onda bilərəm qocalmışam mən.

Olduğu sinədə döyünmür ürək,
Sevdiyi sinədə çırpınır hər dəm.
Qəlbimiz dəyişib yerini, gerçək,
Səndən neçə yaşlı ola bilərəm?

Özünü mənim tək gözlə hər zaman,
- Düşərəm sənin üçün qara, borana,
Könlünü saxlaram dərdədən, bələdan,
Körpəni beləcə qoruyar ana.

Köksümdə daima vurur ürəyin,
Ürəyim susanda susar ürəyin.

23

Aktyor bilməsə rolunu əgər,
Yanılib dolaşıq salar sözünü.
Elə ki, bir çılğın heyvətə gələr,
Heyvətdən itirər tamam özünü.

Mən de, bax, beləcə səssiz dayanır,
Aça bilməyirəm könlümü, inan.
Titrək dodaqların alışıb yanır
Hədsiz məhəbbətin alovlarından.

Qoy senə sevgimi kitabım desin,
Bir də bu gözlərim - lal peyğəmbərlər;

Səndən yalvararaq əvəz istəsin,
Ürəyi gözlər tək kim duya bilər?!

Oxu lal eşqimin hər kəlməsini,
Eşit gözlərinlə qəlbin səsinə.

24

Qəlbimə həkk edib səni, əzizim,
Gözlərim şövqündən od tutub yanar,
Canlı çərçivəyə dönmüşəm özüm,
Sabahı yaradır dahi sənətkar.

Hər şəkllə gərəkdir rəssam nəzəri,
Gör, necə hüsnünə nur ələnibdir.
Müqəddəs hücrəmin pəncərələri
Sənin gözlərinlə şüşələnibdir.

Gözüm gözlərindən doymur bir kərə,
Odlanır atəşdə, yanır atəşdə.
Gözlərin könlümə olub pəncərə,
Onlardan rəsminə baxır günəş də.

Gözlərim qəlbindən tutmayırsan...
Gözlər gördüyünü həkk edir ancaq.

25

Xoşbəxt ulduz altda kim ki doğulub,
Qoy hər vaxt öyünsün şan - şöhrətiylə.
Mənimsə qismətim məhəbbət olub,
Məst edir könlümü səadətiylə.

Şahın əyanları içdikcə şəfqət,
Günəbaxan kimi açar hər yanda.
Azalsa günəşdə atəş, hərarət,
Solar yavaş-yavaş günəbaxan da.

Qalib bir sərkərdə - döyüş övladı
Birdən məğlub olsa vuruşda əgər,
Şöhrət kitabından silinər adı,
Bütün qazandığı əlindən gedər.

Məni bu dəhşətdən kənar edib bəxt,
Sevib sevilirəm, xoşbəxtəm hər vaxt.

26

Kralına sadıq bir rəiyyət tək
Sənə bildirmək üçün sədaqətimi,
Məktub göndərirəm qəlbən, sevincək
Mən sənin yanına bir səfir kimi.

Sözlərim olsa da kasıb, çıl-çılpaq,

Bəzənəcək gözəl etibarınla.
Qəşəng gözlərindən ziya alacaq,
Yüksələcək ülvı duyğularınla.

Bələdçim - ulduzlar zülmət yollara
Daim şəfəq saçsa, işıq çiləsə,
Bu yoxsul bəxtimi bürüyüb nura
Sənin taleyinə layiq eləsə, -

Bir onda deyərəm sənə eşqimi.
Hələlik saxlaram dəfinə kimi.

27

Duymuram güc-taqət ayağımda mən,
Yorğunluq ömrümü haram eyləyir.
Yatmaq istəyirəm yatağımda mən,
Səyahət başımda davam eyləyir.

Xəyalım axtarır səni hər zaman,
Sənsiz nə pir vardır, nə də ziyarət.
Gözlərim dikilir zülmətə hər an,
Görür qaranlığı korlar da, əlbət.

Gecənin qoynunda parlaq inci tək
Xəyalən qarşımda görürəm səni.
Ülvı gözəlliyin nur çiləyərək,
Necə də bəzəyir zülmət gecəni.

Yoxdur rahatlığım eşqin əlindən,
Gündüz də, gecə də yol gedirəm mən.

28

Gülüb fərəhlənim, sevinim necə?
Hələ istirahət bilmirəm nədir.
Gündüzün dərđini azaltmır gecə,
Gecə də gündüz tək bir qəmşanədir.

Hər vaxt bir - biriylə düşmənlə olsa da,
İndi mənə qarşı dostlaşıb onlar.
Biri həsrətini gətirir yada,
Biri ürəyimə verir dərđ, qubar.

Gündüzə deyirəm, buludlu olsan,
Dostum şəfəq salar senin həsnünə.
Gecəyə deyirəm, zülmətdə qalsan,
Dostum ulduz olar; baxmırlar mənə.

Gündüzün uzundur dərđi, ələmi,
Gecənin ağırdır həsrəti, qəmi.

29

Taleyin əliylə alçaldıqca mən
Acı göz yaşında qovrulur ürək.
Mərhəmət umuram dilsiz göylərdən
Uğursuz bəxtimi lənətləyərək.

İstərəm yüksəlsin göyə ad-sanım,
Dostlarım çox olsun, ümidim də bol.
Sənətdə parləsən şöhrətim, şanım,
Açılsın qarşımda geniş, azad yol.

Yadıma düşəndə sən birdən-birə,
Nifrət yağdırıram özümə, nifrət!
Ruhum torağay tək uçuş göylərə,
Dolur nəğməsiylə qəlbimə şəfqət.

Sənin saf eşqinlə yüksəyəm, inan,
Dünyanın ən güclü krallarından.

30

Olub keçənləri bir-bir çəkərkən
Sakit yaddaşımın məhkəməsinə,
Bir daha yanıram köhnə qəmlə mən,
Bütün itkilərim görünür yenə.

Məzarda zülmətə batan dostlara
Həsrət qalan gözümlə tökülür qanlı yaş.
Bir də ağlayıram yatan dostlara,
Gedənlər geriye qayıdaydı kaş!

Saymaqla dərd-qəmim yetməyir
sona,
Dəhşətdən əriyir ürəyimdə şam,
Bir də qərq oluram göz yaşlarına,
Elə bil əvvəllər ağlamamışam.

Yada sen düşəndə itir kədərini,
Yenidən tapılır itirdiklərim.

31

Susmuş zənn etdiyim bütün ürəklər,
Demək, döyünürmüş sənin
köksündə. Sevginlə gül açır bütün
diləklər, Yaşayır səninlə dostlar bu
gün də.

Onların müqəddəs qəbrinin üstə
Acı göz yaşları tökdüm o ki var,
Gözüm yaşlı oldu, könlüm şikəstə,
Sen demə, köksünə sığınmış onlar.

Sən elə bir canlı sərdabəsən ki,
Səndə dəfn olunan yaşayır yenə
Dostlardan yeganə nişanəsən ki,
Mənim sevgimi də veriblər sənə.

Onların əksidir gözəl rüxsarın,
İndi həm səninəm, həm də onların.

32

Soyuq məzarımda çürüyəndə mən,
Həyat soldurmasa çəmənzarını,
Vaxt tapıb, gözücu oxu yenidən
Dostunun bu kasıb misralarını.

Heç zaman bir tutma məni
gənclərlə, Onlarda kamillik üstün
olacaq. Bakirə sevgimdən söz aç
hünərlə, Məndə sənətkarlıq axtarma
ancaq.

Sən məni beləcə yadına gətir:
"Dostumda tükənməz məhəbbət vardı,
Əgər ucalsaydı əsrimizlə bir,
Ən gözəl əsəri o yaradardı.

O yoxdur, daima yüksəlir sənət,
Sizdə ustalığ var, onda məhəbbət."

33

Görmüşəm: al günəş doğanda səhər
Zirvələr nurlanıb baxışlarıyla;
Öpüşə qərq olub yaşıl çəmənlər,
Sular zərə dönüb naxışlarıyla,

Bu vaxt toplaşaraq qara buludlar
O göylər tacının tutub üzünü.
Tək-tənha dünyanı bürüyüb qubar,
Həyat qəm içində donub o günü.

Mənim də günəşim parladı belə,
Üzümə nur səpdi bir səhər erkən.
Heyif, bircə saat qaldı mənimlə,
Onu da buludlar gizlədi birdən.

Kədərli sevgimdən nifrət kənardır;
O qara buludlar yerdə də vardır.

34

Xoş gün vəd elədin sən günəş kimi,
Yoxsa heç pləşsiz çıxardım evdən?!
Yolda qara bulud aldı üstümü,
Yağışda, tufanda tir-tir əsdim mən.

Arabir görünüb parladin əbəs,
Göyərmiş üzümü tutdun zər tülə.
Yara təsəlliylə sağala bilməz,
Addan ləkə getməz müalicəylə.

Gəl, gəl, ol onuncu ilham pərisi,

On dəfə artıq ol başqalarından.
Sayəndə yaranan şer in nəfəsi
İsitsin qəlbləri hey zaman-zaman.

Şerim ürəklərə yol tapsa, yəqin,
Zəhməti mənimdir, şöhrəti sən in.

39

Necə tərifləyim ləyaqətini,
Mənimsən, mənimdir bu böyük sərvət.
Adam mədh edərm i öz zinətini?
Gətirməz tərifim özümə şöhrət.

Bunun üçün ayr ılaq gərək biz tamam,
Onda sevgimiz də düşər hicrana;
Bu zaman haqq ında dastan yazaram,
Təkcə sən layiqsən çünki ad-sana.

Ayr ılıq bizimçün çətin olsa da,
Təkl ik arzulara verər qol-qanad.
Olsa da dərdimiz həddən ziyada,
Biz vaxtı aldad ıb dolanar ıq şad.

Bölər qəlbimizi ikiyə hicran,
Mənim tərifimdə şöhrət taparsan.

40

Əlimdən eşqimi al ırsan tamam,
Nəyin artacaqd ır bununla, nəyin?
Səndən ki eşqimi ayrı tutmuram,
Ürəyim əbədi senindir, sən in.

Qəlbinə q ısqanc ılıq hökm edir, bəlkə,
Qəm-qüssə örtməsin gözəl üzünü.
Yoxsa bu dostluğ u san ırsan ləkə,
Qaç ıb gizlədirsən m əndən özünü.

Alma, qəşəng oğru, məhəbbətini,
Dönüklük nifrətdən yamandır, yaman.
Yox, yox, dilənçinin son qismətini
Apar, bunu sənə saymaram nöqsan.

Sən in nöqsanın da gözəldir, gözəl,
Biz düşmən olmar ıq, canımı al, gəl.

41

Mən sən in qəlbində olmayan zaman
Günahla oynay ır şux nadincliyin.
Ham ını tovlay ıb çıxar ır yoldan

Sənin gözəlliğin, sənin gəncliyin.

Zərifdən, tezliklə keçirsən ələ,
Gözəlsən, dövrəni tutub yaltaqlar.
Qadınların nazı önündə, söylə,
Hansı qadın oğlu əyilməz qalar?

Gəncliyin daşdıqca coşqun sel təki,
Gözəlliğin daim açdı qol-qanad.
O səni çatdırdı elə yerə ki,
Məcburən xəyanət etdin ikiqat:

Yarımı düz yoldan sən kənar etdin,
Özünü yanımda saxtakar etdin.

42

Bu hələ dərd deyil, alıbsan onu,
Bəlkə də, sevgimə bir sədaqətdir.
O sənə sahibdir; dözülməzdir bu,
Sevgini itirmək bir fəlakətdir.

Əziz günahkarlar, düşünüb hər gün
Bəraət verirəm sizə bu cürə:
Sən onu sevirsen mən sevdiyim üçün,
O səni istəyir tək mənə görə.

Mən səni itirsəm, sevgilim tapar,
Mən onu itirsəm, taparsan, düzü.
Kam alıb, ömürlük olarsınız yar,
Mənsə itirərəm hər ikinizi.

Dostum, ürəyimiz birdirsə, nə
qəm,
Təkcə məni sevər yenə o sənəm.

43

Gecələr mən daha yaxşı görürəm,
Gündüzlər həsrətəm gözəl çöhrənə.
Yatanda gözümə məlhəmsən, məlhəm,
Doyunca, doyunca baxıram sənə.

Camalın gecəni işıqlandırıb, Yuxulu
gözlərə bəxş edir ziya,
Öz parlaq odunu gündüz yandırır
Nur saçsa, nuruna qərq olar dünya.

Qaranlıq gecədə susanda hər yan,
Gül hüsnün gülən vaxt şirin rəyada
Nurlu gündüz gələ, deyirəm, bu an,
Bəxtəvər olarmı mən tək dünyada?

Gündüzüm gecədir, görmürəm səni,

Yuxum gündüz edir hərdən gecəni.

44

Mən fikir olsaydım, olmazdı dərdim,
Heç vaxt dayanmazdım hicran içində.
Bu çətin yolları keçib gələrdim
Sənin hüzuruna bir an içində.

Ayrılıq qəmiylə sıxmazdı bizi,
Olsam da həsrətin qəm ümmanımda.
Fikir aşıb keçir yeri, dənizi,
Düşünsən, durardım tezcə yanında.

Ah! Fikir deyiləm, bunun üçün hər an
Düşünüb fikirdən od alıram mən.
Torpaqdan və sudan yarandığımdan
Həsrətin qoynunda saralıram mən.

Torpağam, əbədi yerə bağlıyam,
Suyam, göz yaşı tək gərək
çağlayam.

45

Hər vaxt yanındadır yarı ürəyim,
Yüngül hava mənəm, yanar od mənəm.
Hava fikrimdir, oddur diləyim,
Onlarla dünyada xoşbəxt, şad mənəm.

Qızıl qanad taxıb saf məhəbbətdən
Uçurlar yanına bir səfir kimi.
Varlığım yaranıb dörd cür nemətdən,
İkisi dayanıb sıxır qəlbimi.

Elə ki gedənlər qayıdır geri,
Elə ki bildirir sağ-salamatsan,
Sevincdən könlümün dinir telləri,
Ruhum bütövlənir mənim bu
zaman.

Fəqət tezcə məni yenə qəm qucur,
Fikirim, diləyim yanına uçur.

46

Qəlbimlə gözlərim vuruşurdular,
Bölə bilmirdilər səni heç cürə.
Gözlərim hüsnündən olmurdu kənar,
Qəlbim bir mücrüydü, sanki, o dürrə.

Qəlbim and içirdi hey yana-yana,
Səni yaşadır o, gözlərdən xəlvət.
Gözlərim etiraz edirdi buna,
Deyirdi: məndədir o gözəl xilqət.
Ağlım bu döyüşə bir hakim kimi

Son qoydu, hər şeyi araşdırdı o.
Aydın gözlərimlə təmiz qəlbini
Dost edib, əbədi barışdırdı o.

Hər kəs qismətini bildi bir
kərə: Qəlbi qəlbə verdi, hüsnü
gözlərə.

47

Qəlbimlə gözlərim olub mehriban,
Həmişə tən bölür dərd-qubarını.
Gözlərim hüsnünü axtaran zaman
Qəlbim çəkir ağır intizarını.

Gözlərim qəlbinə yetirir soraq
Baxanda hüsnünə - gül rüxsarına.
Qəlbim gözlərimi eyləyir qonaq
Şirin, sevgi dolu arzularına.

Sevginlə, hüsnünlə yaşayıram mən,
Gecə də, gündüz də birlikdəyik biz.
Sən çıxıb bilməzsən mənim fikrimdən,
Axı, düşünürəm bir an da sənsiz.

Yuxuda rast gəlsə gözlərim sənə,
Oyadır qəlbimi hüsnünlə yenə.

48

Səfərə çıxanda uzaq ölkəyə
Yola hazırlaşdım saf niyyətlə mən.
Əyri, yad əllərə keçməsin deyə
Varımı gizlətdim məharətlə mən.

Yanımda quruşa bənzər daş-qaşım,
Varı, təsəllisi sənsən ömrümün.
Olubsan yeganə dərdim, təlaşım,
- Nadir qənimətsən oğrular üçün.

Səni saxlamadım dürtək mücrudə,
Dedim ki, tələyə düşə bilərsən.
Saxladım qəlbimdə sən gizli yerdə,
Dedim ki, özümlə gedib gələrsən.

Səni qəlbimdən də aparacaqlar,
Çünki varlığımda açıq hiylə var.

49

Ah, o gün gəlməsin, o gün gələrsə,
Görəcəksən bütün nöqsanımı sən.
Sevgin dönəcəkdir qəzəbə, hirsə,
Məni mühakimə eyləyəcəksən.

Tamam dəyişəcək o hiss, o duyğu,

Baxacaqsan mənə soyuq nəzərlə.
Sübut edəcəksən bu soyuqluğu
Sübut edilməyən bəhanələrlə.

Ah, o gün gəlməsin, neylərəm o gün,
Kömək eyləyərmə etiraf mənə?
Əlimi qaldırım and içmək üçün,
Deyimmi ki, layiq deyiləm sənə?

Haqlısan atmağa məni, nə deyim,
Nə haqla mən səndən sevgi diləyim?

50

Necə də qəmlidir mənim səfərim,
Nə vaxt qurtaracaq bu uzun yollar?
Könlümü göynədir sonsuz kədər,im,
Gör səndən nə qədər düşmüşəm kənar.

Atım da yorulub dərdimdən, inan,
Yeriyir yollarda hey ağır-ağır.
Necə tələsiyər səndən ayrılan?
-Sanki, bu əzabı duyur o fəqir.

Əsla təsir etmir ona məhmizim,
Fırxır qüssəylə baxır yollara.
Onun iniltisi vurur, əzizim,
Qəlbimə məhmizdən dərin bir
yara.

Məni fikirlərim heç qoymayırdınc:
Qarşımda kədər var, arxamda
sevinc.

51

Tənbəl və tərs atın ləng gedir müdam,
Ona haqq verirəm səfərdə ancaq. Tez
getsə, tez səndən uzaqlaşaram,
Burda tələsmək nahaqdır, nahaq.

Bəs geri dönəndə zavallı həmdəm
- O neçə bəhanə tapar özünə?!
Yel kimi əssə də, məhmizləyəyəm,
Uçsa da, deyərəm sürünür yenə.

Xəyalım yaranıb büllur sevgidən,
Onunla kəhər də yarışa bilməz.
Süzərəm xəyalın qanadında mən,
Yabım iməkləyər yollarda əbəs.

Yenə haqq verərəm ürəkdən ona,
İstəyir birinci çatım yanma.

52

Kütləşməsin deyə zövqü, nəşəsi

Dövlətli inciylə əylənir hərdən.
Mücrünü açdıqca artır həvəsi,
Həmin dövlətliyə bənzəyirəm
mən.

Bayramlar gətirir özüylə gülüş, -
Heyif ki, il boyu çox azdır onlar,
Gözəl həmayildə seyrək düzülmüş
Ən parlaq incidir, almazdır onlar.

Səni öz qoynunda gizləyib zaman, -
Zaman bir sandıqdır nəhəng,
yeganə. Xoşbəxt bir saatda açılıb
bir an Parlaq zinətini göstərir mənə.

Vüsəlin sevincə yad edir məni,
Hicranın ümidlə şad edir məni.

53

Nədən yaranmışan, nədir cövhərin?
Sənə milyon gözəl bənzəyir, inan.
Bircə kölgəsi var hər bir bəşərin,
Sən isə hər cürə əks olunursan.

Adonis gözəlmiş deyirlər, hanı?
Solğun bir şəklinə oxşayır qismən.
Yelena mat qoymuş qədim dünyanı,
Sən onun bugünkü, yeni rəsmisən.

Hər xoşbəxt varlıqda olubsan
təkrar, Hər zinət əks edir hüsnünü
yalnız. Səndən gözəlliyi əxz edib
bahar, Səndən səxavəti öyrənib
payız.

Bir qəşəng kölgəndir hər gözəl
surət, Öz sadıq qəlbinlə nadirsən
fəqət.

54

Gül hüsnün daha da görünür qəşəng,
Çünki vəfan bəzər onun ruhunu.
Qızılgül açılib olsa da rəng-rəng,
Zinəti ətridir, kim bilmir bumu?

Vardır itburnunda ən gözəl boya,
Sanki yaranıbdır qızılgüllə tən.
Tikandan asılıb rəqs edir, guya,
Yayın mehi ilə çıxıb qönçədən.

Onun gözəlliyi - öz ləyaqəti,
Bir azdan məhv olur faydasız, hədəf.
Qızılgülün belə deyil xilqəti,
Soldumu, çevrilib ətirə dönər.

Zaman solduranda gül surətini,
Şərlərim saxlar sədaqətini.

55

Şahların surəti - mərmər
heykəllər
Dözümdə şerimə bərabər
olmaz. Nəğməmdə qalarsan
daim təzə-tər,
Daşlar toza dönər, tozdan
ayrılmaz.

Döyüşlər dağıdar abidələri,
Qalmaz saraylardan bir iz, yadigar.
Hərbin alov saçan qanlı xəncəri
Sənin surətindən uzaq dolanar.

Ölümün gözüne dik baxa-baxa
Hər cür ədavəti keçib aşarsan,
Gələn nəsillərlə gedib sabaha
Bu dünya durduqca sən də
yaşarsan.

Ta qiyamət günü çatana qədər
Mənim şərlərim seni hifz edər.

56

İştah ki korşaldı artıq yeməklə,
Aclıq itiləyər onu almaz tək.
Mənim məhəbbətim, alış ürəklə,
Alovlan həsrətlə itilənərək.

Gözlərin baxmaqdan bu gün
doydumu,
Sabah da gözlərin qoyma qapana.
Öz gözəl ömrünü, zərif ruhunu
Əbədi mürgüylə yetirmə sona.

İndi qoşa gözən sevdalı gənclər
Yenə bu sahildə görüşən zaman
Dəniz tül geyinər, hər dalğası
zər, Qoy belə dənizə bənzəsin
hicran.

Lap qısa oxşasın, çoxsa cəfası,
Yayda daha gözəl olar səfası.

57

Mən sənin qulunam ömrüm uzununu,
Qarşında baş əymək ləyaqətimdir.
Sənin hər əmrini, hər bir arzunu

Yerinə yetirmək səadətimdir.

Dəhşətsə hicranın dərdi, qubarı,
Sənə nə haqqım var bir söz
deyim mən.

Tükənməz, üzücü, ağır anları
Cürətim çatmır ki, lənətləyim
mən.

Qısqanlıq oduyla alışır sinəm.
Haradasan, yanında indi kimlər var?
Bədbəxt bir qul kimi fikirləşirəm:
Xoşbəxtdir səninlə birgə olanlar.

Eşqindən od tutub yanır pərvanə,
Neyləsən, haqq sanır onu divanə.

58

Qulunam, çəkərəm hər iztirabı.
Allah eləməsin, cəsarət edim,
Səninlə aparım saat hesabı,
Asudə vaxtına nəzarət edim.

Qoy məni məhv etsin dərd, qüssə, aləm,
Mənim haqqım yoxdur söz deyim sənə.
Məhbusam, sənin tək azad deyiləm,
Mütiyəm, hər tənən qəbuldur mənə.

Haraya meylin var, uğur olsun, get,
Sənindir ixtiyar, sənindir fərman.
Fikrindən, qəlbindən nə keçirsə et,
Özün öz səhvini bağışlayarsan.

Sən qovuş arzuna: ya yaxşı, ya pis;
Mən əzab içində gözləyim səssiz.

59

Əgər yaranmırsa heç nə yenidən,
Daim dövr edirsə əvvəl olanlar,
Yenilik naminə dərd çəkək nədən?
Keçmiş nəsilləri edirik təkrar.

Günün beş yüz dəfə dövr etməsini
Gətir xəyalına, bir yetir nəzər,
Sözlə əks olunmuş qədim əksini
Qədim kitablarda tap, mənə göstər.

Söyləyim: o vaxt ki kamil insanlar
Nə deyə bilərdi bu gül hüsnünə.
Bizmi irəliyə, yoxsa ki onlar,
Yoxsa dəyişməmiş cahanda heç nə.

Əvvəlki dahilər, hiss edir ürək,
Vurublar misə də qızıldan bəzək.

60

Sahilə şütüyən dalğalar kimi,
 Ötüşür sürətlə ömürdən anlar.
 Tez-tez əvəz edib biri-birini,
 Sona çatmaq üçün yarışır onlar.

Aypara can atır bədirlənməyə,
 Aləmə nur saçır bütövlənəndə.
 Kölgələr təzədən alır dövrəyə,
 Kölgələr təzədən salır kəməndə.

Qəşəng çiçəkləri soyunub yelə,
 Qəşəng alınlarda yer əkir zaman.
 Gözəlliyə qənim kəsilir elə,
 Dəryazı heç kimə verməyir aman.

Bir mənim şerimə toxuna bilməz,
 Surətin nəğməmdə yaşayar,
 ölməz.

61

Sənin hökmünləmi gözəl surətin
 Gecələr yuxumu əlimdən alır?
 Başımın üstündə dayanıb mətin,
 Göz qapaqlarımı kəməndə salır?

Sənin pak ruhunmu uçub yanıma
 Bütün işlərimə nəzarət edir?
 Dönüb qısqanlıqdan yanar bir
 şama,
 Tapıb qüsurlu, məzəmmət edir?

Ah, sənin sevgində bu qüdrət hanı,
 Gəlib əhvalımdan tuta bir soruq?!
 Mənim öz sevgimdir çəkən cəzanı,
 Gedib keşiyində dayanır oyaq.

Yuxum uzaq olar gözümdən, bilsən,
 Necə ki sən mənə yaxın deyilsən.

62

Xudbinlik gözümə pərdə çəkərək
 Ruhuma, qanıma hakim olubdur.
 Bu dərdə tapılmaz bir çarə, kömək,
 Bu dərd ürəyimə rişə salıbdır.

Elə sanıram ki, mənim üzümdən
 Qəşəng üz tapılmaz heç bir insanda.
 Görkəmdə, qamətdə yeganəyəm mən,
 Hamıdan yüksəyəm, təkəm cahanda.

Güzgü həqiqəti göstərir mənə,
 Görürəm üzümü tutub qırıqlar.
 Düşüncəm deyişib döndür tərsinə,

Xudbinlik bəladır - amansız,
qəddar.

Yox, yox, öyünməyim deyildir əbəs;
Özümü səninlə etmişəm əvəz.

63

Zamanın zülmündən ilk məhəbbətim
Mənim tək üzülüb düşəndə yorğun,
Halına acıyar görərsə hər kim,
Qırıqlar üzünü bürüyər onun.

Çevrilər gecəyə nurlu səhəri,
Çatar həyatının yarğanına, ah,
Daha cəlb eləməz fikri, nəzəri,
İndi gözəllikdə olsa da Allah.

Qəddar qocalığın dəryazı kəskin,
Necə əlac tapım həmin günə mən?
Gəlib biçər onun ömrünü, yaqın,
Silməz surətini xatirələrdən.

Bu qara misralar daima çağlar,
Onun gül hüsnünü yamyaşıl
saxlar.

64

Öz ağır əlini çəkib varlığa,
Dövrün zinətini məhv edir zaman;
Uça qalaları qatır torpağa,
Dağılır min illik neçə xaniman.

Yeriyib sahili tutur ümman da,
Torpaq da zəbt edir göy dənizləri.
Döyüşlər, vuruşlar gedir hər
yanda, Biri itirsə də, qazanır biri.

Baxıram aləmin dəyişməsinə,
Görürəm həyatın aqibətini.
Sanki solan hər gül söyləyir mənə:
Zaman bir gün alar məhəbbətini.

Bu dərdədən göynəyir köksümdə ürək,
Ölümdən ağırdır səni itirmək.

65

Tunc, qranit, torpaq, hüdudsuz dəniz
Ömrü başa vurur vaxt yetən kimi.
Sənin gözəlliyin - gül qədər aciz,
Zaman qarşısında dura bilərmə?

Qaya da yarılr parçalanaraq, Bir
nişan qalmayır qızmar kürədən.
Zərif gözəlliyi necə qurtaraq

Bu çətin, çıxılmaz mühasirədən?

Harada bir yer tapaq, saxlayaq necə
Zamanın dürrünü zamandan xəlvət?
De, kim üstün gələr belə bir gücə,
Hanı o iqtidar, hanı o qüvvət?

Qorudu, bəlkə də, ömrün son günü
Qara mürəkkəbim günəş hüsnünü.

66

Ölüm istəyirəm, dözmürəm artıq,
Mən baxa bilmirəm bu puç varlığa.
Nuru pəncəsində boğur qaranlıq,
Rəzalət yetişir bəxtiyarlığa.

Şərəf dustaq olub şərəfsizliyə, Saflıq
dərd içində göynəyir, əsir.
Kütlük əqlə gülür, yalan düzlüyə,
Gücün qollarına vurulub zəncir.

Yumruqla tıxanır ilhamın ağzı,
Əl açıb dilənir mənlilik, ləyaqət.
Nadanlıq geyinib müdrik libası,
Hər yerdə saxtalıq, hər yerdə
zillət.

Ölüm istəyirəm, çarə budur, bax,
Səni tək qoymağa qıymıram ancaq.

67

Bu saxta aləmdə nə üçün, niyə
Yaşayır o təmiz, o gözəl xilqət?
Hörmət donu biçir hörmətsizliyə,
Bəzənir onunla qüsurlu, qəbahət?

Otun gül yanağı canlı çiçəkdir,
Sənət oğurlayıb soldurur nədən?
Uydurma gözəllik nəyə gərəkdir,
Onun gözəlliyi həqiqət ikən?

İndi yoxsullaşmış ana təbiət,
Yanaqda qızılgül açmayır artıq.
Bütün yer üzündə ən nadir sərvət,
Ən böyük şərəfdir bu gözəl varlıq;

Təbiət saxlayıb onu saf, qəşəng
Keçmiş incilərdən bir nişanə
tək.

68

Onun gözəlliyi ötən günlərdən Qalan

bir tabludur - daim təzə-tər.
Təbii rənglərlə don geyib zərdən,
Belə zinətlənir indi çiçəklər.

O vaxt məzarların bəzəyi, varı
Belə oğurlanıb qamarlanmamış.
Mərhum bir gözəlin qızıl saçları
İkinci bir başda tumarlanmamış.

O vaxt gözəlliyə yadmış saxta rəng,
İndi o yaşadır həmin zamanı.
Bahar oğurlamaz bahardan çiçək,
Yenilik qəsb etməz əvvəl olanı.

Onu hifz eyləyib təbiət bu gün
Süni gözəlliyə göstərmək üçün.

69

Görkəmin gözəldir sənin, doğrudan,
Kimin nə həddi var sənə söz deyə.
Hüsnünü görənlər heyrandır, heyran,
Sənə düşmənlər də gəlir səcdəyə.

Zahirin qazanır zahiri hörmət,
Fəqət daxilinə salanda nəzər,
Tərifin yerini tutur məzəmmət,
- Tamam alt-üst olur əvvəlki sözlər.

Qəlbini hamıdan gizlətsən də sən,
Əməlin güzgüsü, əksidir onun.
Gül kimi açılmış gözəlliyindən
Gəlir kəsif iyi alaq otunun.

Ətrin yaraşmayır hüsnünə nədən?
Çünki qoxulayır səni hər yetən.

70

Səni ləkələməz qeybət heç vədə;
Gözəli kölgə tək izləyir böhtan.
Şər incə naxışdır saf gözəllikdə;
Qarğasız olmayır aydın asiman.

Sənə yağdırılan bu iftiralər
Daha da artırır ləyaqətini.
Qəşəng çiçəklərə qurdlar can atar,
Bahar göstərdikcə lətafətini.

Gəncliyin torundan şərəflə çıxdın,
Günahlar vurnuxdu dövrəndə əbəş.
Fəqət etibarın, saflığın, adın Heç
vaxt paxıllar susdura bilməz.

Tutmasa hüsnünü qara buludlar,
Bütün ürəklərə sənsən hökmdar.

71

Bu fani dünyanı tərk edəndə mən,
Məzarda qurdlara yem olan zaman
Axıt göz yaşını, kilsə zəngindən
Bu xəbər aləmə yayılanacan.

Mənsiz nəzər salsan bu sətirlərə,
Onları yazanı, gəl, yad eyləmə.
Ürəyin batacaq qəmə, kədərə,
Düşünüb ruhunu bərbad eyləmə.

Çürüyüb mən qara torpaq olarkən,
Oxusan bu şəri o qara gündə,
Adımı ucadan çəkmə heç zaman,
Mənimlə çürüsün məhəbbətin də.

Xatirəm verəcək xəcalət senə,
Hər gülüş olacaq dərd-möhnət sənə.

72

Mən öləndə səndən soruşacaqlar:
Necə dayanıbdır saf məhəbbətin?
Məni tamamilə yadından çıxar,
Nə cavab verərsən?
Çətindir, çətin.

Əgər tərifləsən ləyaqətimi,
Sözlərin olacaq uydurma, yalan.
Əgər mədh eyləsən saf niyyətimi,
Səndə qalmayacaq düzlükdən nişan.

Eşqin əvəzsizdir, fəqət bəllidir:
Saxta görünəcək kədərin, yasın.
Adımı dəfn elə nəsim ilə bir,
Nə məni, nə səni utandırmasın.

İşlərim özümə verir xəcalət,
Qorxuram, sənə de gətirər töhmət.

73

Sən belə bir fəslə görürsən məndə:
Soyuqdan titrəşir solmuş yarpaqlar,
Nəğmələr, şərqilər düşüb kəməndə,
Quşlara həsrətdir çılpaq budaqlar.

Sən məndə görürsən belə axşamı:
Qürubun şəfəqi saralır qərbdə,
Gecə ölüm kimi tapıb məqamı,
Çəkər zülmətiylə üstünə pərdə.

Sən məndə görürsən belə bir közü;
Ocağın külündə qalıb nişanı,
Tezliklə sönəcək, belədir düzü,
Bir gün beşik olan bir gün məzardır.

Sən bunu bilirsən: əbədi hicran
Artırır sevgini daim, anbaan.

74

Məni bu insafsız, amansız ölüm
Sübutsuz, dəlilsiz həbs eyləyəndə,
Nəğməyə çevrilən bu gözəl ömrüm
Bir xatirə kimi qalacaq səndə.

Vaxt tapıb oxusan onu arabir,
Görəcəksən olub eşqinə ithaf.
Bədənimin tacı - könlüm səndədir,
Cismimi alacaq yer - o nainsaf.

Bəli, vücudumu yeyəcək qurdlar,
Qismətəm onlara, həqiqətdir bu.
Nə var ki, cismimdən qalsın yadigar,
Düşünüb anmağa dəyməz, doğrusu.

Onun var-dövləti qəlbimdir ancaq,
Qəlbim de, şərim də sənə qalacaq.

75

Torpağa can verən yaz yağışı tək
Gül hüsnün doydurur ac gözlərimi.
Rahatlıq naminə narahatam bərk
Daş-qaş üstə əsən bir xəsis kimi.

Simic həm öyünər xəzinəsiylə,
Həm də qorxar onu oğurlasınlar.
Göstərməz varını obaya, elə,
Təkcə sevincini eyləyər izhar.

Mən də vüsalınla tapıram şəfqət,
Axır həsrətinlə göz yaşım dən-dən.
Mənə səndən qeyri yoxdur səadət,
Başqa bir xoşbəxtlik keçmir
qəlbimdən.

Hərdən şad oluram, hərdən qubarlı,
Mən sənsiz yoxsulam, sənənlə varlı.

76

Şərimdə yenilik görünmür nədən?
Hər fikrim köhnədir, hər sözüm təkrar.

Vaxtla ayaqlaşa bilməyirəm mən,
Gəzmirəm qəribə, yeni üsullar.

Nə üçün yazıram eyni mövzudan,
Nə üçün dəyişmir fikrim donunu?
Hər kəlməm dil açıb söyləyər, inan,
İlk dəfə nə zaman yazmışam onu.

Əzizim, haqqında yazıram hər dəm,
Həmişə qəlbimi edirəm izhar.
Əvvəlki hünərlə geyindirirəm
Ən köhnə sözümə təptəzə paltar.

Təkrarla şerimi sevgin bəzədir,
Axşam batan günəş səhər təzədir.

77

Solmuş gül hüsnünü güzgü göstərər,
Saat-keçən vaxtı-itən sərvəti.
Fikrini hifz edib qoruyar dəftər,
Bir gün dərk edərsən bu həqiqəti.

Güzgüdə gördüyün saysız qırıqlar
Sənə xatırladar acgöz məzan.
Saatın səsində bilinər aşkar:
Zamanı sonsuzluğa qovur anlan.

O şey ki yadında çətin qalandır -
Köçür ağ vərəqə, qalsın dəftərdə.
Yazılmış fikirlər doğma balandır,
Bir zaman taparsan, görərsən bir də.

Hər dəfə baxdıqca dərs olar sənə,
Zənginlik bağışlar fikirlərinə.

78

Səndən ilham alıb yaradardım mən,
İndi ilham alır özgə şairlər,
Sığınıb kölgənə, deyib hüsnündən,
Bütün ürəkləri fəth eləyirlər.

Dilsizə dil verir sənin gözlərin,
Alim xəyalını ucaldır göyə.
Nur saçır qəlbinə elmsizlərin,
Gözəllik bəxş edir hər müdrikiyə.

Ən incə sənəti bürüyür tülə,
Ən gözəl nəğməyə bəzəkdir üzün.
Fəqət fəxr edirəm mən öz nəğməmlə,
Çünki yaradanı özünsən, özün.

Sənsən məharətim, sənindir hünər,
Məni ucaldırsan dahilər qədər.

79

Elə ki, sən mənə edirdin kömək,
Sözlərim dönürdü nura, şəfqətə.
İndi nəğmələrim közərir tək-tək,
Təqətsiz ilhamım düşüb möhnətə.

Mənim şerim hara, gül hüsnün hara,
Ən güclü qələmə layiqsən, düzü.
Hazır xəzinəsən hər sənətkara, -
Alır ay üzündən hər nurlu sözü.

O sənə verirsə ləyaqət, qürur,
Bunu rəftarından oğurlayır, bil.
Gözəllik üzündə qərar tutubdur,
Onu təkrar etmək bir hünər deyil.

Təşəkkür eyləmə, yaxşı bil bunu:
Özün ödəyirsən onun borcunu.

80

Biləndə ki, məndən qüdrətli şair Həsər
edir adına gözəl nəğmələr, Məni
susdurmaq üçün coşur, çağlayır,
Çaşqınlıq könlümə salır ilmələr.

Fəqət ləyaqətin bənzər ümmana,
Odur ki sönməyir ümid çırağım.
İstəyirəm gedib üzsün yan-yana
O böyük gəmiylə kiçik qayığım.

Keçib iftixarla fırtınalardan
O çatır ən uzaq, ən dərin yerə.
Sənin köməyinlə üzərək hər an
Mən də can atıram dərinliklərə.

Olsam bu yollarda qəzaya düşər,
Öz sevgim olacaq özümə məzar.

81

Görəsən, kim kimi dəfn edəcəkdir:
Sən məni, mən səni?
- Bilmirəm bunu.
Ancaq bilirəm ki, hüsnün çiçəkdir,
Ona dəyər bilməz qışın çovğunu.

Sənin gözəlliyin dövrən edəcək,
Beləcə dəyişməz qalacaq hər an.
Mənim surətimlə solub gedəcək,
Ondan qalmayacaq bir iz, bir nişan.

Şerlərim sənə heykəl olacaq,
Görəcəkdir gələn nəsillər səni.
Adın da, hüsnün də daim qalacaq,
Dəyişə bilərmi fəsillər səni?!

Köçüb yer üzündən nəğmələrə sən,
Hər vaxt dodaqlarda ömür edəcəksən.

82

Mənim ilhamımdan üz döndərib sən,
Unudub əvvəlki düz ilqarını,
Sevirsən hər şerə yaraşlıq verən
Şairlərin inci misralarını.

Çatmır təriflərim ləyaqətinə,
Ağlın da gözəldir surətin qədər:
Odur ki, özünü salıb çətinə,
Gəzirsən ən qəşəng, təzə nəğmələr.

Təriflər, nəğmələr yenidən yeni,
Hərə gül hüsnünü bir cürə yozur.
Fəqət öz həqiqi gözəlliyini
Həmişə düz deyən bu dostun
yazır.

Saralmış üzlərə lazımdır al rəng,
Lalə yanağına boya nə gərək?!

83

Yox zərə, zinətə bir ehtiyacın,
Sənə rəng nə gərək, düşünürəm
mən,
Daha qiymətlidir gözəllik tacın
Bütün şairlərin şah əsərindən.

Dinib danışmıram, qalmışam məəttəl,
Qələm necə yazsın şan-şöhrətini?
Sən özün dünyada hamıdan gözəl
Açıb göstərirsən ləyaqətini.

Gəl, gəl, sanma mənə susmağı nöqsan,
Susmaqla qalıram tənədən uzaq.
Çünki gül adına mədhiyyə yazan
Ləkələyir sənin hüsnünü ancaq.

Ah, iki şairdə o qüdrət hanı, -
Açsın bir gözündə olan mənanı?!

84

Təksən, yeganəsən, sənə, söylə bir,
Bundan yüksək tərif kim deyə bilər?
Bakir gözəlliyin özü səndədir, Sənə
səndən başqa yoxdur bərabər.

Zəifdən zəifdir, kasıbdan kasıb
Kim ki əsərinə verməyib şöhrət.
Sənin gül hüsnündən söz-söhbət açıb
Gətirər şerinə yeni tərəvət.

Səni təbiətən yarandığın tək Kim
köçürə bilsə öz yazısına,
Hər yerdə tanınıb şöhrətlənəcək,
Dünya heyran-heyran baxacaq
ona.

Hüsnünə əlavə tərif deyən kəs
Duanı təhqirlə eyləyər əvəz.

85

Qızıl qələmiylə bütün şairlər
İlhamla vəsf edir səni, bilirəm.
Hüsnünə minlərlə tərif deyirlər,
Mənimsə ilhamım lal olur bu dəm.

Onların nəğməsi - füsunkar,
qəşəng,
Mənim xəyallarım - hüdudsuz,
dərin.
Təhsilsiz, savadsız bir ruhani tək
Dinləyib onları deyirəm: "amin".

"Elədir", "doğrudur" söyləsəm də mən,
Qəlbimdə dil açır bir hökmüranlıq.
Gözəldir, ucadır saysız tərifdən
Sevginlə yaranan dilsiz heyranlıq.

Onlara "sağ ol" de şerlər üçün,
Mənəsə - lal, dinməz fikirlər üçün.

86

Ah, onun nəğməsi bir gəmiydimi?
Sənət ümmanında məğrur göründü.
Başımda dəfn etdi sonsuz fikrimi,
Sanki, ana bətni məzara döndü.

Onun dostuydumu ruh verən ona,
İnci tək düzdürən hər bir nəğməni,
Qəlbimi, ruhumu salan tufana,
Dilimi bağlayıb mat qoyan məni?

Yox, yox, belə deyil, bu, ağla gəlməz;
Nə o, nə də onun dostunun ruhu
Qalib tək heç zaman öyünə bilməz,
Axı, susdurmayıb məni bir qorxu.

Baxışın nur saçıb onun üzünə,
Susub qərq olmuşam qəm dənizinə.

87

Əlvida! Nə etmək, ayınlıq biz,
Yəqin, dərk etmisən ləyaqətini.
Mənimçün bir sənsən hər şeydən əziz,

Silirsən qəlbimdən məhəbbətini.

Ülvi bir məhəbbət bəxş etdin mənə,
Söylə, buna layiq varmı xidmətim?
Onu verdiyin tək alırsan yenə,
Hani saxlamağa bir ləyaqətim?!

Bu parlaq incini bəxş edən zaman
Məni öyrənəydin yaxından gərək.
İncinin qədrini nə bilər nadan?
İndi qaytarırsan tənbeh edərək.

Elə bil, yuxuda kral idim mən,
Oyandım, taxt-tacım getdi əlimdən.

88

Mənə etinasız olsan bir zaman,
Tutulsa günəşim, batsa ulduzum,
Mən özüm özümlə vuruşub hər an,
Sənin tərəfinə keçərəm, quzum.

Nöqsanım özümə yaxşı bəllidir,
Yazaram haqqımda böyük hekayət.
Gizli nəyim varsa, açaram bir-bir,
Sən məni itirib taparsan şöhrət.

Şənin, ləyaqətin artar ilbəl,
Ziyana düşsəm de, gəlməyəm dilə.
Yüksəlsən, ikiqat yüksələrəm, bil,
Mənim məhəbbətim belədir, belə.

Təki sən haqlı ol, mən düşüb dərdə,
Bütün yalanlara olaram pərdə.

89

Məni atırsansa, bir səbəb göstər,
Nə sübut axtarım, nə dəlil gəzirim.
Desən ki, topalsan, hər axşam-səhər
Axsaya-axsaya qalım, əzizim.

Tapa bilmirsənsə bir günah, qüsür,
Mən necə haqq verim dönüklüyünə?
Xətrinə könlümü edərəm məcbur,
Sənə yad olaram, lənət o günə!

Yanaram hər zaman hicran odunda,
Təki şöhrətinə gəlməsin nöqsan.
Gəzməz dodağımda gözəl adın da,
Bir kəlmə kəsməyəm dostluğumuzdan.

Nifrət yağdıraram özümə hər dəm,
Sənə yad olanı sevə bilməyəm.

90

İndi at, dostunu atacaqsansa,
İndi at - sıxırkən ruhumu aləm.
Bəxtimlə əlbir ol, mən batım yasa,
Axırda göz yaşı tökməsin didəm.

Qəlbimin yarası sağalan zaman
Onu göynətməsin yenidən kədər.
Yandır, dağla indi, vermə sonradan
Tufanlı gecəyə yağışlı səhər.

Cüzi ağırlardan zəifləsəm mən,
Senin həsrətinə dözərəm neçə?!
Nifrətin vardırısa, göstər indidən,
Ən müdhiş əzabı çəkim əvvəlcə.

Hər cür müsibətə tablayar ürək,
Ən böyük bəladır seni itirmək.

91

Kimi fəxr eyləyir var-dövlətiylə,
Kimi qüvvətiylə, əsli - zatiyla,
Kimi paltarıyla, zər - zinətiylə,
Kimi də şahini, iti, yayla.

Hərədə bir cürə zövq var, həvəs var,
Başqadır sevdiiyim mənim cahanda,
O, gözə işıqdır, ürəyə simsar,
Bütün xoşbəxtliklər birləşib onda.

Hər şeydən yüksəkdir sənin pak sevgin,
Yalnız bir onunla öyünürəm mən.
Tacdan qiymətlidir, xəzinədən zəngin,
Gözəldir dünyanın hər nemətindən.

Əgər əsirgəsən məndən sevgini,
Kasıblar kasıbı edərsən məni.

92

Qırıb parçalama əhdi, ilqarı,
Yeganə arxamsan ömrüm boyu sən,
Yaşaya bilmərəm mən səndən ayrı,
Çünki asılıyam məhəbbətindən.

Senin dönüklüyün ölumdən betər,
Səndən asılıdır ömrüm hər zaman.
Sən məni ataraq məhv etsən əgər,
Biryolluq qurtarar canım qorxudan.

Bir onda yanmaram xəyanətinlə,
Həyat dəhşət olmaz mənə həyatda.
Xoşbəxtəm dünyada məhəbbətinlə,
Xoşbəxtəm sevginlə ölsəm də, hətta.

Hansı səadəti izləmir ləkə?!
Xəyanət edirsən, bilmirəm, bəlkə?

93

Daim aldanılan bir ər kimi mən,
Daim düşünürəm: yox eybin sənin.
Bəlkə də, sevirsən məni zahirən,
Gözlərin mənimdir, könlün özgənin.

Riyadan bir əsər yoxdur gözündə,
Xəyanət eyləsən, olarmı aşkar?!
Adam var yazılır onun üzündə
Ürəyində olan gizli qüsurlar.

Ülvi zinətini bütün aləmin
Təbiət əbədi veribdir sənə.
Bəs qəlbin necədir?
Gözəl görkəmin
Gözəllikdən başqa əks etmir heç nə.

Hüsnün qəlbin kimi deyilsə əgər,
Həvvanın dərdiyi almaya bənzər.

94

Adam var - hökmü var, pislik etməyir,
Göstərmir gücünü hər yetən kəsə.
Xalqa xeyir verir, xeyir güdməyir,
Polad tək bərk olur, uymayır nəfsə.

Göylər bəxş eyləyir ona zinət, nur,
Yer də sərvət verib edir firavan.
Beləsi özünə hökmdar olur,
El də səcdə qılır ona hər zaman.

Gül özü açılar, özü də solar,
Yay da əzizləyər, oxşayar onu.
Elə ki o güldə bir qüsurlar,
Ona dəyişməzlər alaq otunu.

Acı istiotdan pisdır acı bal,
Zəhərli zanbaqdan yaxşıdır qanqal.

95

Sənin qüsurların görünür qəşəng,
Nöqsanın bunun üçün çoxalıb, bəlkə,
Çiçəyi içindən yeyən bir qurd tək Salır
şöhrətinə, adına ləkə.

Başın qarışıbdır işrətə, kefə,
Sənə yağdırırlar hər yerdə töhmət.
Bütün kinayələr dönür tərifə,
Adın qeybətləri bəzəyir fəqət.

Sənin gözəlliyin - ən gözəl paltar,
Heyrətdən könlümdə od qalanıbdır.
Geyib pis əməllər, guya suçlular
Ən gözəl sarayda daldalanıbdır.

Əzizim, hüsnünü qoru xətərdən,
Qılınc daşa dəysə, düşər kəsərdən.

96

— Eybin gəncliyindir, - deyir bəzisi,
Bəzisi: tutduğun əməldir, - deyir.
Camalın yandırıb yaxır hər kəsi,
Hər görən: günahın gözəldir, - deyir.

Şahın barmağında qəlp üzük qaşı
Hamının gözündə almaza dönür.
Sənin səhvlərin də, ey qəlb sirdaşı,
Hamıya düz gəlir, doğru görünür.

Quzu cilidinə girsə canavar,
Sürüdə görünməz bir quzu belə.
Bütün məftunların əsirin olar,
Sən əgər hökm etsən öz hüsnün
ilə.

Yox, yox, etmə belə, sənindir ürək,
Mənimsən, şərəfin mənimdir, demək.

97

Neçə də bənzəyir hicranın qışa,
Elə bil, könlümdə buz layı yatır.
Günlər qəmli-qəmli yetişir başa,
Sanki, at oynadır qarlı dekabr.

Sənin həsrətinə payız deyimmi?
Yığıb qucağına yazın varını,
Boylu, əri ölmüş bir qadın kimi,
Yetim doğacaqdır övladlarını.

Yoxsa ayrılığın hökm edir yayda,
Tutub hər tərəfi kədər, intizar.
Sənsiz, sanki, batıb günəş də, ay da.
Lal kimi susubdur budaqda quşlar.

Quşlar da oxuyur bəzən qəmindən,
Yarpaqlar saralır qışın zəhmindən.

98

Al-əlvan geyinib güləndə aprel
Kədərdən, qüssədən qalmadı nişan.
Təbiət gəncləşib coşdu, elə bil,
Bu vaxt səni məndən ayırdı hicran.

Quşların cəh - cəhi, güllərin ətri

Gətirə bilmədi qəlbimi dilə.
Çiçəklər tutsa da bütün hər yeri,
Çəməndən birini dərmədim belə.

Dinmədim, qızılgül yansa da od tək,
Zanbağın ağlığı açmadı məni.
Fəqət bir-birindən qəşəngdi, qəşəng,
Çünki hər birində gördüm əksini.

Dolandın, əzizim, sən uzaqlarda,
Qış kimi göründü mənə bahar da.

99

Baharda qınadım bənövşəni mən;
Oğurlayıb sənin gül çələngini,
Alıb saf ətrini saf nəfəsindən,
Zərif yanağından - gözəl rəngini.

Əlindən ağlığı qaçıb zanbaq,
Kolda qızılgüllər tutulub yaman,
Biri qorxusundan olub ağappaq,
Biri odlanıbdır utandığından.

Üçüncü, görünür, tərpənib zirək,
Həm ağdır, həm aldır, həm xoş qoxulu,
Onu da qurd yeyir tənbeh edərək,
Dünyada cəzasız qalmır bir oğru.

Hər gül bir cür çalıb sənə çəngini,
Alıb ya ətrini, ya da rəngini.

100

Ey huşsuz ilhamım, mədh eləmirsən,
Unudubsan sənə qanad verəni.
Dəyərsiz mahnılar qoşursan bəzən,
Yüngül təranələr cəlb edir səni.

Haradasan, süstlükdən əl çək, nəhayət,
Nəğmə qoş nəğməyə səcdə edənə.
O ki qələminə verib məharət,
Gözəllik, nəcabət gətirib sənə.

Onun üzünə bax, bənzəyir gülə,
Orda qırış görsən, dayanma rahat.
Zamana lağ elə şərqilərinlə,
Zamana hər yerdə kin, nifrət yarat.

Cəld ol, qanadını bükməmiş dövrən
Şərqinlə bəxş elə ona şərəf-şan.

101

Ey tənbel ilhamım, görmürsən nədən
Ülvi gözəllikdə bu həqiqəti?

Onun gül hüsnünü vəsf eləmirsən,
Səni ki ucaldıb onun qüdrəti.

Bəlkə, deyəcəksən, qayğısız afət,
Düzlük rəng göturmür heç vaxt,
heç yerdə.
Gözələ nə gərək, axı, zər-zinət,
Gözəl gözəl olur bəzənməsə də.

Səni lal sükunət qoy aldatmasın,
Al onu şərqinin qanadlarına.
Elə naxış vur ki, heç vaxt çatmasın,
Baş daşı bəzəkdə, ömürdə ona.

Gəl, gözəl nəğmələr qoş həqiqətə,
Çatsın olduğu tək əbədiyyətə.

102

Eşqim ən qiymətli bir xəzinə, sirr,
Onu gizli tutur dilimdən ürək.
Kim ki öz qəlbini açıb göstərir,
Məhəbbətlə alver eyləyir, demək.

Bülbül cəh-cəh vurur gələndə bahar,
Yayda sevincini bölmür heç kimlə.
Beləcə həvəslə mən ilk zamanlar
Seni salamladım nəğmələrimlə.

Bülbülün şərqi kəsilən zaman
Yay yenə saxlayır öz zinətini.
Əgər ucalarsa hər bir budaqdan,
Musiqi itirər məlahətini.

Odur ki, susuram bülbül kimi mən,
Yoxsa darıxarsan nəğmələrimdən.

103

Ah, zəif ilhamım sönən məşəldir,
Gizlətmək olmayır bunu heç kimdən,
Sənin gözəl üzün daha gözəldir
Mənim tərifimdən, mənim şerimdən.

Əgər susuramsa, qınama məni,
Axı, istəmirəm xar olum yenə.
Güzgünə nəzər sal, zərif çöhrəni
Məndən daha yaxşı göstərər sənə.

Yoxsa qələmimin qüdrəti hərgah,
Bakir gözəlliyi korlayım nədən?
Səhvini düzəltmək deyildir günah,
Odur ki, qarşında lal olmuşam
mən...

Güzgün gül hüsnünü şerimdən qəşəng

Hər dəfə baxdıqca əks eyləyəcək.

104

Üç qışın şaxtası göy meşələrdən
Üç yayını tacını alsa da hər,
Heç vaxt dəyişmirsən mənim üçün sən,
Ömründən ötürür illər, elə bil...

Üç nazəndə bahar güldü üç ayda,
Üç sarı payıza döndü, nəhayət.
Üç yazın çiçəyi soldu üç yayda,
Təzə-tər saxlayır səni təbiət.

Saatın əqrəbi dolanır elə,
Rəqəmdən rəqəmə keçir gizlincə.
Sənin gül hüsnün də belədir, belə,
Dəyişir, gözümə görünür, mənə.

Əgər bu doğrusa, gül hüsnün, inan,
Dəyişir sən hələ doğulmamışdan.

105

Bütpərəst sanmasın qoy ellər məni,
Sevgilimin bütə bənzəri varmı?
Ona, onun haqda, eyni nəğməni
Deməkdən bezikib dil yorularmı?

Gözəldir, nəcibdir, sadıqdır bu gün,
Sabah da dəyişməz onu bu dövrən.
Həmişə sabitdir fikrim bunun üçün,
- Həmişə yazıram bircə mövzudan.

Gözəllik, nəciblik, sədaqət - üç dürr
Birləşib bir tacda parlayır par-par.
Üçü də bir yerdə qəşəng görünür,
Odur ki, bir yerdə edirəm təkrar.

Gözəllik, nəciblik, sədaqət hələ
Vəhdətdə olmayıb heç kəsdə belə.

106

Keçmiş tarixlərə salanda nəzər
Surətlər görürəm – gül tək hər biri.
İgid cəngavərlər, qəşəng ledilər
hüsnüylə bəzəmiş o vaxtkı şəri.

Ülvi gözəllikdən verilib soraq:
Əl-ayaq, dodaqlar, qaş-göz
həmahəng.
Qədim şairlərdə məharətə bax,
Səni vəsf ediblər sən olduğun tək.

Əvvəldən deyiblər haqqında nə var,
Göstərib sənətin ülvyyətinini.
Fəqət gül hüsnünü əks edib onlar,
Görə bilməyiblər ləyaqətini.

Onu biz görürük, baxırıq səssiz,
Közümüz heyrandır, dilimiz aciz.

107

Nə mənim öz qorxum, nə də aləmin
Sirli sabahından deyən peyğəmbər
Dünyada kirəkeş qalan sevgimin
Ömründən-günündən verməz bir
xəbər.

Təzədən nur səpər, tutulsa da ay,
Gülər fəlcilər da öz sözlərinə.
Şübhə buludları dağlar lay-lay,
Zeytun sülh rəmzi tək çiçəklər yenə.

Mənim məhəbbətim - çiçəkli bahar,
Qorxutmur nə şaxta, nə də qar məni.
Məhv olar sənətsiz, avam tayfalar,
Kasıb şerlərim yaşadar məni.

Əbədi heykəlsən hər şerimdə sən,
Şahların heykəli ucacaq hökmən.

108

Yenidən söz qoşum ləyaqətinə?
İndi mən nə deyim, mən nədən
yazım?
Qəlbimdə nə varsa, açmışam sənə,
Eşqimdən, sevgimdən təzədən
yazım?

Daha sözüüm yoxdur, qoy təkrar deyim
Hər gün dua təki dediklərimi.
Biz birik, bu sözdən kim doyar, deyim,
Səslənər əvvəllər olduğu kimi.

Məhəbbət əbədi yarandığından
İllərin hökmünə baş əymir, düzü.
Üzündə qırıqdan görünür nişan,
Qocanı cavana çevirir özü.

İnsanlar qocalıb tələf olsa da,
Məhəbbət gənc qalır, ölmür dünyada.

109

Heç vaxt mənə demə etibarsızsan,
 Hayana getsəm də, yanına gəlləm.
 Ürəyim sinəndə tapıb aşıyan,
 Söylə, səndən necə ayrılı billəm?

Əbədi beşikdir sevgimə köksün,
 Getmişdim, yanına gəldim yenidən.
 Üstümdən ləkəni aparmaq üçün
 Özümlə göz yaşı gətirmişəm mən.

Hicranın qoynunda qaldımsa dustaq,
 Gəl, bunu zənn etmə zəiflik kimi.
 Xəyalım yanından getmədi uzaq,
 Bir an unutmadım səadətimi.

Sənsiz geniş dünya heç nədir, heç
 nə,
 Mənim varım-yoxum sənsən
 yeganə.

110

Əfsus, bu doğrudur, hər yeri bir-bir
 Dolandım, oynadım bir təlxək kimi,
 Hissimi zorlayıb, eylədim təhqir
 Mən yeni sevgimlə köhnə sevgimi.

Bəli, bu doğrudur, həqiqəti mən
 Görmədim kor kimi, bilmədim nəçin...
 Yanıldım, dərk etdim səni yenidən,
 Sınaqlar göstərdi ülvidir eşqin.

Hər şey olub keçib, sonu olmayan
 Sevgimə nəzər sal, tükənsin ahım,
 Seni sınınamaram bir də heç zaman,
 Sənsən sevgi tanrım, sənsən
 Allahım.

Təmiz, pak könlünə qəbul et məni,
 Ucalt üfüqlərə həqir bəndəni.

111

Məni bədnamlığa düçar eyləyən
 Günahkar bəxtimdir, bilirsən, əlbət;
 Məni bəd əmələ vadar eyləyən
 Bu kor taleyimə lənət, min lənət.

Boyaqçı əli tək adım pak olmaz, -
 İşim rüsvay edir məni hər zaman. Ad
 öz sahibindən heç vaxt ayrılmaz,
 Kömək et, ləkəni yuyum adımdan.

Davanın-dərmanın olsa əlacı,
 Xəstə tək içərəm, içərəm hər dəm.

Ən acı məlhəmi sanmaram acı,
Ən ağır cəzanı qəbul edərdəm.

Şəfa tapmağımı istəsən əgər,
Dostum, təkcə rəhmin kifayət
edər.

112

Alnıma vurulmuş qara damğanı
Örtür rəhmin, sevgin şəfəq saçaraq.
Göy ot da gizlədir yerdə nöqsanı,
Yaşıl bir örpəyə bürünür torpaq.

Sən mənim yeganə böyük dünyamsan,
Yaxşımı, pisimi özün de mənə.
Yoxdur səndən qeyri könlümə həyan,
Polad inamımı sındırmaz heç nə.

Böhtan səhrasında qalsam da belə,
Artıq hiss etmirəm heç bir hədəni, -
Karam gürzə kimi bu gündən belə,
Təkcə bu təsəlli yaşadır məni:

Qəlbimdə əbədi tutubsan qərar,
Sənsiz dünya mülkü məzardır, məzar.

113

Yenə də baxıram mən əvvəlki tək,
Fəqət necə seçim gördüklərimi?!
Gözüm xəyalıma köçübdür, gerçək,
Hüsnündən ayrılıb, gen düşən kimi.

Hər yerdə, hər şeydə görürəm səni,
Bir an da gözümün nuru əskilmir.
Quşların, güllərin düzgün rəsmini
Gözüm ürəyimə çatdırı bilmir.

Ya gözəl göyərçin, ya çirkin qarğa,
Heç bir fərqi yoxdur, birdir, bir mənə.
Gündüzə, gecəyə, dənizə, dağa
Baxıram, sənə tək görünür mənə.

Yalnız xəyalımda sənsən, əzizim,
Odur ki, hər şeyi səhv görür
gözüm.

114

Sən mənim qəlbimin tacı, sərvəti.
Qəlbimmi məst olub yalanla şah tək?
Gözümü əks edir bu həqiqəti,
Sənə pak sevginlə sehirlənərək?

Onun şəfəqində, nurunda çimən

Ən çirkin dəyişib olur ən gözəl,
Şəkilsiz, biçimsiz nə varsa, hökmən
Sənin gül hüsnünə dönür əlbəəl.

Ah, gözüm qəlbimə danışır yalan,
Gözüm bilir nədir ürəyimdəki,
-Bir qədər doldurur könlü oxşayan,
Qəlbim də nuş edir bir kral təki.

Badə zəhərlisə, qınama gözü,
Onu əvvəl içən özüdür, özü.

115

Əvvəl yazdıqlarının deyildir gerçək;
Sevgində zirvəyə çatıb vüsətim.
Mən haradan biləydim bir vaxt
gələcək
Daha gur yanacaq ilk məhəbbətim.

Keşməkeşlər ilə doludur zaman,
Deyişir şahların qanunlarını.
Ülvi gözəllikdən qoymayırsan,
Qırır ürəklərin tunc ilqarını.

Biqərar dünyada tutmuşam qərar,
Sabahkı şübhələr titrədir məni.
Zamanın zülmündən könlüm qan
ağlar,
İndi daha artıq sevirəm səni.

Məhəbbət körpədir - böyüyür hər an,
Mən yetkin bilmişəm onu nahaqdan.

116

İki sevən qəlbi ayırmaq olmaz.
Xəyanət nə edər büllur sevgiyə?
Sevgi ömürlükdür, dəyişməz,
solmaz,
Hər vaxt rəvnəq verər təmiz ürəyə.

Qarda, tufanda da yola nur çilər,
Mayakdır, qasırğa söndürməz onu.
Zülmət gecələrdə ulduza bənzər,
Dənizçi onunla tapar yolunu.

Zamanın təlxəyi deyil məhəbbət,
Vaxtı əyləndirə al dodaqlarda.
Hər şeyə hakimdir bu böyük nemət,
Əyilməz, bürəməz çətində, darda.

Əkər sözlərimdə yoxsa həqiqət,

Nə mənim şerim var, nə də
məhəbbət.

117

Məni bu cür qına: tərək etdim səni,
Xətir-hörmətinə qaldım biganə.
Unutdum əvəzsiz, nadir sevgini,
Bilmədim bəxtimsən vahid, yeganə.

Bilmədim qədrini, qiymətini mən,
Əyləndim dəyərsiz kəslərlə ancaq.
Hər əsən küləyə qaldırdım yelkən,
Düşdüm nəzərindən daima uzaq.

Təqsirim, günahım nədir, əlbəəl,
Bir-bir aydınlaşdır öz qərarınla.
Məni məhv eləmə nifrətinlə gəl,
Hər cür cəzamı ver baxışlarınla.

Sınayırdım sənin sədaqətini,
O təmiz, o bakir məhəbbətini.

118

Elə ki, iştaha küsdü, acı, turş
Yeməklər yeyirik, dostum, həmin
gün.
Peyvəndlə özümüz oluruq naxoş
Sonra xəstəliyə düşməmək üçün.

Mən də doyub şirin, xoş ülfətindən
Nankora, nadana bənd olmuşdum,
bənd.
Doğrusu, bezmişdim səadətindən,
Onu xəyanətlə eylədim peyvənd.

Sevincim, fərəhim getdi əlimdən,
Mənə dərd gətirdi peyvənd üstəlik.
Əbədi sevginçin xəstələndim mən,
Sevgini əbədi aldı xəstəlik.

Öyrənib dərk etdim bunu, doğrudan,
Sevgi xəstəsinə zəhərdir dərman.

119

Sirenin' gözündə cəhənnəmmi var?!
İçib göz yaşından, zəhərləndim mən.
Qorxumla ümidim qarşılaşdılar,
Birdən məğlub oldum qalib gəlirkən.

Xoşbəxt olmamışdım belə heç zaman.
Neçin mən özümə kəsildim qənim?
Dəli qızdırmanın od-alovundan.
Çıxdı hədəqədən yanar gözlərim.

Hər ağır ziyandan xeyir doğulur,
Gözəl ülviləşir çəksə müsibət.
Əvvəlkindən daha dözümlü olur
Yenidən alışsa sönən məhəbbət.

Qayıtdım əslimə, yanılsam da mən,
Qazançım çox oldu itirdiyimdən.

120
Oldu qəddarlığın mənə bir kömək,
Duydum, hiss elədim dərdi, qüssəni.
Dəmirdən, poladdan deyildir ürək;
Öz suçum ikiqat bükübdür məni.

Bir zaman sarsıldın haqsızlığımdan,
Gördün cəhənnəmin məşəqqətini.

¹ S i r e n - qadın adıdır.

Zülüm etməyə alışdım yaman,
Vaxt olmadı biləm cinayətini.

Ah, o soyuqluğun zülmət gecəsi
Göstərdi ağırmiş həqiqi kədər.
Bitişər qəlblərin sınımış şüşəsi,
Peşmanlıq məlhəm tək çəkilsə əgər.

Mən qəmi unudum, sən qubarını,
Yuyaq bir-birimizin günahlarını.

121
Pis olmaq yaxşıdır pis adlanmaqdan,
İfşa olunmaqdan dəhşətlidir şər.
O necə sevinədir edilir bəyan,
Ondan könlüm-gözüm tutmayır xəbər.

Qeybət ustaları zövq almaq üçün
Al-qızıl qanıma deyirlər qara.
Günahda deyiləm onlardan üstün,
Niyə pis görünür yaxşım onlara?

Günbəgün çoxalır, artır böhtanlar,
Yığıb toplayırlar eyiblərimi.
Bəlkə də, mən düzəm, əyridir onlar,
Nə məni görürlər, nə hünərimi...

Pislik qəblərindən çıxan günədək
Hamı gözlərində pis görünəcək.

122

Möhkəm yaddaşımın iti tişəsi
 Beynimə həkk edib surətini, bil.
 Sənin bəxş etdiyin qeyd dəftərçəsi
 Mənim yaddaşım tək ömürlük
 deyil.

Ömrə təbiətin töhfəsi deyim;
 Neçə ki dünyada yaşayıram mən,
 Döyünür ürəyim, düşünür beynim,
 Pozulmaz, silinməz heç vaxt
 xatirən,

Özün de, hədiyyən nəyimə gərək,
 Səni qorumaqdan o ki uzaqdır.
 Surətin illəri bir-bir keçərək,
 Beynimdə, qəlbimdə yaşayacaqdır.

Qalsaydı dəftərin xatirən kimi,
 Mənə hafizəsiz deməzdilərmə?

123

Zaman, lovğalanma dəyişib məni.
 Bu göyə ucalan təzə ehramlar
 Mənə görünməyir qəribə, yeni.
 Sən köhnə astardan tikirsən paltar.

Ömrümüz qısadır, buna görə biz, Təzə
 nə göstərsən, heyranıq, heyran,
 Deyirik yaranıb bizim üçün, şəksiz,
 Daha demirik ki, varmış bir zaman.

Eşit, salnamənə etinasızam,
 Heyrətli nəyin var, gətirək yada!
 İndin keçmişin tək yalandır tamam,
 Bizi aldadırsan bu qovhaqovda.

İti dəryazınla hədələmə sən,
 Sadiqəm, qaçmaram heç vaxt
 sözümdən.

124

Sevgim doğulsaydı adi uğurdan,
 Olardı taleyin bic bir övladı.
 Onu ya gül kimi oxşardı zaman,
 Ya da alaq kimi yolub atardı.

Yox, yox, təsadüfdən uzaqdır sevgim,
 Dəbdəbə qoynunda qalmayıb dustaq.
 Zülmün pəncəsində kölə, müttəhim,
 Zamanın əlində deyil oyuncaq.

Yoxdur xəyanətdən heç bir qorxusu,

Vaxtın hökmü ilə dəyişmir, dönmür.
Olub bir əbədi yolun yolçusu,
Günəşlə alışmır, yağışla sönmür.

Zamanın təlxəyi olsa məhəbbət,
Ölümü həyatdır, ömrü cinayət.

125

Taxtını çiynimdə tutmaram, yəqin,
Hörmətli olmaqçün şahın yanında.
Qoyub özülünü əbədiyyətin
Viran eylərəmmi onu bir anda?

Zahiri bəzəyə səcdə qılanlar
Bir azdan itirər bu səcdəgahı.
Adi səadəti unudub onlar,
Dumana bürüyər aydın sabahı.

Saçır sədaqətlə sevgim nur, işıq,
Kasıbdır, yoxsuldur, azaddır fəqət.
Nə bir bəclik bilir, nə də alçaqlıq,
Yeganə arzusu: təmiz məhəbbət.

Ey iblis, şərini artırma nəhaq,
Zülmət çoxaldıqca nurlanar çıraq,

126

Mənim əziz dostum, gəncliyinlə sən
Zamam əks edən təmiz güzgüsən.

İllər qovuşdurur kamala səni
Alır əvəzində gözəlliyini.

Xaraba içində hakim təbiət
Sənin gül hüsnünü qoruyur fəqət.

İstəyir saxlasın tərəvətini,
Dəyişsin zamanın bəd niyyətini.

Onun hər zövqünü oxşasan da, bax,
Səni axıradək qorumayacaq.

Elə ki, yetişdi ömrün son anı,
Tamam kəsəcəkdir haqq-hesabını.

127

Gözəl sayılmazdı əvvəl qara rəng,
İndi gözəlliyə tək odur varis.
Sünilik hər yerdə adlanır qəşəng,
Təbii boyadan qalmayıb bir iz.

Əsl gözəlliyi süni boyalar
Gizlədib, gözəllik dustaq olubdur.
Onun nə adı var, nə ünvanı var,
Bütün gözəllərdən uzaq olubdur.

Qarğa qanadıdır yarın qaşları,
Gözləri gecədən heç cür ayrılmaz,
Geyinib əyninə matəm paltarı,
Gözlər gözəlliyə sanki tutur yas.

Bunu hər gördükcə qəmlənir ürək;
Qara rəng gözəllik olaydı gərək.

128

Sən hava çaldıqca, musiqim mənim,
Həyat bəxş edirsən cansız taxtaya.
İncə barmaqlarla dil açıb hər sim,
Çevrilir şəfqətli ruhi qidaya.

Zərif əllərini öpür klaviş,
Qiblə atəşində qovruluram mən,
Dodaqlarındakı həsrət, titrəyiş
Dönür od-alova hərarətindən.

Klaviş tək məsud dünyada hanı?
Canlıdan canlıdır, xoşbəxtdən xoşbəxt.
Öpür dönə-dönə barmaqlarını!
Onu öpüşlərdən ayırma heç vaxt.

Ona ver, ona ver barmaqlarım,
Mənəsə, mənəsə dodaqlarını.

129

Qəddardır, zalımdır, quduzdur
şəhvət, Mənliyi, həyanı itirir tamam.

Nə etibar bilir, nə də sədaqət,
Saxtadır, kobuddur, qabadır müdam.

Elə ki, soyudu, dönür nifrətə,
Əvvəlki halından qalmayır nişan.
Bir azdan qərq olur dərdə, möhnətə,
Yenidən tilsimə düşür nagahan.

Görüş məqamında olur dəli tək,
Varlığı tamahla-atəşlə dolu.
Həsrəti əzablı, ümidi kövrək,
Əvvəli fərəhli, sonu yuxulu.

Bu bir cəhənnəmdir, dönür sevincə,
Bilmirik biz ondan qurtaraq necə?

130

Günəşə bənzəmir yarımın gözü,
Mərcan tək al deyil al dodağı da.
Zülfü də sünbülə oxşamır, düzü,
Yoxdur sinəsində qar ağılığı da.

Qızılgül görmüşəm al, zərif, incə,
Onun yanağında açmaz heç biri.
Bahar mehi deyim, axı, mən necə,
Yoxdur nəfəsində çiçəyin ətri.

Səsi musiqi tək deyildir qəşəng,
Fəqət danışanda gülür ürəyim,
Hələ görünməyib göydə bir mələk,
Gəzir yer üstündə mənim mələyim.

O heç geri qalmaz, inanıram mən, -
Yalan təşbehlərlə bəzənmişlərdən.

131

Çətindir naz-qəmzən, ağırdır hökmün,
Məğrur gözəllər tək amiranəsən.
Çünki bilirsən ki, dəli könlümün
Ən gözəl, ən zərif daş-qaşı sənsən.

Deyirlər: qərq etməz qara bənizlər
Sevən bir ürəyi göz yaşlarına.
Dinmirəm, dilimdə çatmayır hünər,
Heyranam könlümün təlaşlarına.

Hər zaman sən mənim xəyalımdasan,
Qəlbən and içirəm: eşqim gerçəkdir.
Buna bir şahiddir göz yaşı, fəğan;
Sənin qara üzün mənə qəşəngdir.

Bənizin. qaradır, bu dərd deyil, bax,
Əməlin qaradır, dərd budur ancaq.

132

Qara gözlərini sevirəm sənin,
Mənə mərhəmətlə baxırlar hər an.
Sanki, yas paltar geyib gözlərin,
Hal tutub qəlbinin cəlladlığından.

Nur saçır üzünə odu, atəşi,
Necə də yaraşır gözlər hüsnünə!
Axşamın ulduzu, səbhün günəşi
Belə yaraşmayır göyün üzünə.

İndi ki bəzəkdir sənə qara rəng,
Qoy qara geyinsin məhəbbətin də.
Qara gözlərinə bənzəsin ürək,
Matəmə bürünsün mərhəmətin də.

Gözəllik qaradır deyərəm onda,
Zülmət işıqlıdır nurdan cahanda.

133

Görüm ki, qəlbinə olsun min lənət,
Əzabla qəlbimi döndərüb qana.
Deyilmi tək mənə zülmü kifayət,
Hələ dostumu da salıb zindana.

Gözlərin ayırdı, ah, məni məndən,
Dostumu apardın, qalmadı tabım.
Ayrılmışam ondan, özümdən, səndən,
Çoxalıb üç dəfə dərdim, əzabım.

Həbs elə, gəl, mənim ürəyimi sən,
Onun ürəyini qəminlə az ov.
Dostumu azad et dərdədən, qüssədən,
Saxla əvəzinə könlümü girov.

Qalsa ürəyində ürəyim dustaq,
Könlümdə nə varsa, sənə olacaq.

134

Etiraf edirəm: dostum sənindir,
Onu mənə görə burax zəminə.
O ikinci mənəm, sənə yəqindir,
Bir təsəlli olsun həyatda mənə.

Fəqət danırırsınız bu dostluğu siz,
O alicənabdır, sənə tamahkar.
Qol çəkir kağıza, kağızın, şəksiz,
Mənası onunçün deyildir aşkar.

Ah, dostum yerimə zamindir, demək,
Sələmçi tək onu güdürsən hər an.
Nəhayət, özünə borclu edərək
Həm ona, həm mənə sahib olursan.

O girov qoysa da özünü, yenə
Azadlıq gətirə bilməyir mənə.

135

Dünyada hər kəsin bir arzusu var,
Sənin arzuların gəlməyir sana.
Bir istək qəlbimi yandırıb yaxar:
Arzumu qatasan arzularına.

Geniş qucağında diləklərinin
Tapılmaz arzuma bir sığınacaq?
Arzular gül açır lütfünlə sənin,
Nə vaxt mənim arzum çiçək açacaq?

Ümmanlar nə qədər sudan bolsa da,
Gizlədir qoynunda yağışı yenə.
Sənin istəklərin sonsuz olsa da,
Arzuma bir yer tap, rəhm elə mənə.

Aşiqi öldürmə bəd rəftarınla,
Həyat ver arzuma arzularınla.

136

Könlün rədd edirsə görüşümüzü,
Sən ona söylə ki, öz arzun mənəm.
Hər qəlbə arzunun yeri var, düzü,
Qoy arzum arzuna qarışsın, sənəm.

Doldur arzularla eşq xəzinəni,
Qəbul et mənim də bircə arzum.
Bir sayı cəlb etməz heç bir kimsəni
Böyük haqq-hesabda, kim bilmir
bunu?

Öz aşıqlərini bir-bir sayarkən
Qoy mən heçə dönüm, dəyməyim gözə.
Fəqət ləyaqətdən söz düşən zaman Birinci
mən olum, mən çıxım üzə.

Adımı sev, məni seversən onda,
Bil, adım arzudur, ölməz cahanda.

137

Kor etdin sən məni, ey kor məhəbbət,
Görmürəm mən əvvəl gördüklərimi.
(gözəlliyi duyub versəm də qiymət,
Baxıram ən pisə ən yaxşı kimi.

Yaxdı gözlərimi odlu baxışlar.
Gəmi tək limanda lövbər salaraq,
Gözlərim kələkdən vurub naxışlar,

Düzəltdi ləkəsiz könlümə qarmaq.

Kor zaman ümumi bir karvansara
Göründü qəlbimə xüsusi ev tək.
Kor olmuş gözlərim vurdu aşkara
Yalançı görkəmə düzlükdən bəzək.

Gözlərim indi də söyləyib yalan,
Bu ağır cəzanı çəkirlər hər an.

138

Düzlükdən yaranıb, - and içir pərim,
Bu, yalan olsa da, inanıram mən.
Elə zənn edir ki, yoxdur xəbərim
Sadələvh gənc kimi qadın məkrindən.

Men de göstərirəm özümü cavan,
Ötüb şən günlərim, o bilir, əlbət.
Beləcə daima deyirik yalan,
Hər iki tərəfdə susur həqiqət.

Haqqa niyə baxmır o ehtiramla,
Niyə öz yaşımlı demirəm açıq:
Məhəbbət yaşayır saxta inamla,
Yaşdan danışmağı sevmir qocalıq.

Odur ki, qovuşub yar olmuşuq biz,
Yalanla ovunur ürəklərimiz.

139

Heç vaxt məcbur etmə, sevimli gözəl,
Haqq verim mən sənə haqsızlığına.
Qəlbimi sözünlə yaralama, gəl,
Dağla baxışınla mərdi-mərdanə.

De, kimi sevirsen, o xumar gözlər
Üzümə baxmaqdan çəkinir hər dəm.
Kələk nəyə lazım, baxışın - xəncər,
Qarşısında çətin dayana billəm.

Ah, yaxşı bələdsən gözlərinə sen,
Əzabı göynədir vəfadarım.
Mənə rəhm eyləyib aman verirsən,
Baxıb öldürürsən başqalarım.

Məni qəm içində saxlama dustaq,
Öldür baxışınla özümü ancaq.

140

Qəddar olduğun tək ağıllı ol, yar!
Nifrətin daşdırar səbir kasamı, l
Ürəyim ağrıdan göynər, sızıldar,

Çəkdiyim naləni eşidər hamı.

Ağılla, kamalla çalınır zəfər,
Məni sevməsən də, "sevirəm" de sən.
Ölüm ayağına düşən xəstələr
Yalnız şəfa dilər öz həkimindən.

Qırsan ümidimi, olaram dəli,
Ürək sirrimizi eylərəm bəyan.
İftira yaxanlar dolanar eli,
Haqqında uydurar min cürə böhtan.

Uzaq olmaq üçün tikanlı sözdən,
Qəlbən sərt olsan da, xoş görün
üzdən.

141

Gözlərim nifrətlə zillənir senə,
Bütün günahların görünür bir-bir.
Qəlbim gözlərimin gedir əksinə,
Səni çox istəyir, səni çox sevir.

Səsin oxşamayır qulaqlarımı,
Əlin toxunanda əsmir bədənim.
Nəfəsin, dodağın hissdən kənarmı?
Heç biri kefimi açmayır mənim...

Beş hissim bir olub tutdular dilə,
Qəlbim nə dinlədi, nə də eşitdi.
Sənin qulluğuna can atdı elə,
Axırda özünü bədbəxt qul etdi.

Bununla təsəlli tapıram ki mən;
Mənim günahım da, cəzam da sənsən.

146

Ey günah mərkəzi, mənim qəlbim, din,
De, aclıq çəkirsən nə üçün, nədən?
Kirayə qaldığın dünya evinin
Haqqını verirsən öz ömrünlə sən.

Bu az müddət üçün nədir bu qiymət?
Hər vaxt qəbahətdən uzaq gəz, dolan.
Varlığın - bu böyük, əvəzsiz sərvət
Miras qalacaqdır qurdlara, inan.

Mənən bu dövləti artır hünərlə,
İztirab oduyla az yan, az qovrul.
Əbədiyyət qazan qalan günlərlə,
Daxilən varlı ol, zahirən yoxsul.

Olsan tamahına, nəfsinə hakim,
Ölümü öldürüb yaşarsan daim.

147

Eşqim qızdırmadır, od tutub tamam;
Ona əlac gərək xəstəlik kimi.
Davayla, dərmanla keçinir müdam,
Əzab-əziyyətdir həbi, məlhəmi.

Ağlım bir təbibdir, loğmandır, ancaq
Onun sözlərinə baxmayır eşqim,
Ağlım atıb məni acıqlanaraq,
Xəstə sağalarmı olmasa həkim?

Ümitsiz, çarəsiz qalıb o gündən,
Batıb qərq olmuşam kədərə-aha.
Daim düşünürəm dəli kimi mən,
Gözümdə həqiqət görünmür daha.

Baxıram gözəlsən, parlaqsan, fəqət
Cəhənnəmdən bədsən, gecədən zülmət.

148

Eşqim gözlərimi dəyişib, nədir?
Həqiqəti yalan göstərir onlar.
Yoxsa ağlım məni tərk etməkdədir,
Çıxarır səhv qərar, verir səhv qərar.

Gördüyüm gözəlsə, nədir şübhələr,
Niyə inanan yox bəs məndən qeyri?
Həyat könül açan deyilsə əgər,
Demək, yanlış görür eşqin gözləri.

Axı, necə görüm mən düzü düz tək.
Göz yaşı gözümü tutmuş, bağlamış.
Hiyləgər məhəbbət, aydındır kələk,
Günəş də tutulur yağanda yağış.

Mənə tökdürdüyn göz yaşıyla
sən çirkin əməlini pərdələyirsən.

149

İnsafsız, eşqimə edirsən şübhə,
Təkcə xətrin üçün, şahiddir hamı,
Unudub özümü, səninlə birgə
Mən özümə qarşı vuruşmurammı?

Nə vaxt dost sanmışam sənənin yağını,
Nə vaxt həmdəminə olmuşam düşmən?
Hərdən tökən zaman qaş-qabağını
Suçlu tək önündə durmurammı mən?

Sehrkar gözlərin - mənim kralım,
Hökmünə baş əymək şən-şöhrətimdir.
Gərək mən əyilim, gərək alçalım,
Hanı ləyaqətim, şax dayanım bir?

Aydındır, sevirsən gözlüləri sən,
Mən koram, bunun üçün nifrət edirsən

150

Bu qədər qüvvəti haradan alıbsan?
Könlümə hökm edir sendəki qüsurlar.
Yalan danışiram gözümə, yalan,
And içib deyirəm: Günəş nursuzdur.

Çirkin əməlində cazibəyə bax,
Sehrlə saflığı salıbdır tora.
Haqdan, həqiqətdən uzaqdır, uzaq,
Pisliyi güc gəlir yaxşıqlara.

Artdıqca nöqsanın, eybin günbəgün,
Köksümdə daha çox odlanır ürək.
Nifrətə layiqi sevdiyim üçün
Mənə kin bəsləmə başqaları tək.

Dəyərsiz bir kəsi sevirəm deyər,
Daha çox haqqım var mənim
sevgiyə.

151

Ağıl məhəbbətdən yaranır, fəqət
Məhəbbət dərk etmir ağlın sözünü.
Açma qüsurlarını, ey gözəl afət,
Günahkar edərsən özün özünü.

Sən məni ataraq etdin pərişan,
Axır sövq elədin bu xəyanətə.
Ruhum bədənimi çıxardı yoldan,
Qurşandım ən çılğın eysə-işrətə.

Adın çəkildə, can atıram mən
Baxım zəhmətimin gözəl bənnə.
Yazıq bir qul kimi durub yenidən
İstəyirəm düşüm ayaqlarına.

Sevən gah alçalar, gah da yüksələr,
Ağıl məhəbbətə neyləyə bilər?!

152

Bilirəm, eşqimdə günahkaram mən,
Ancaq günahkarsan sən də ikiqat:
Ərinə xəyanət etməklə sən
Əhdini, vədini pozmusan, heyhat!

Dinib danışmağa, de, haqqım varmı?
Pozdum öz andımı iyirmi dəfə.
İtirdim yanında etibarımı,
Peymanım, ilqarım döndü hədəfə.

And içib, eşqini bənzətdim gülə,
Əhdinə saf dedim, vədinə düzgün.

Kor etdim gözümlə öz əllərimlə
Sənin günahını görməmək üçün.

And içib söylədim: - Səfsan, təmizsən,
Düzlüyü yalanla ləkələdim mən.

153

Eşqin məşəlini yanına qoyub,
Kupidon' uzanıb getdi yuxuya.
Bir pəri gördü ki, tanrı uyuyub,
Məşəli tulladı buz kimi suya.

Alov keçən kimi su vurdu fantan:
Çoxaldı, köpürdü, qızdı bir anda.
Xəstələr çimməyə gəldi hər yandan,
Bir ağrı, bir illət qalmadı canda.

Yarının gözündən od alıb o gün
Kupidon məşəli yandırdı yenə.
Od vurdu qəlbimə təcrübə üçün,
O suyun bir xeyri olmadı mənə.

Yanan ürəyimə bir çarə ancaq
Yanan gözündəki atəş olacaq.

154

Eşqin məşəlini qoyub yanına
Bir gün eşq Allahı yenə yatırdı.
Bu vaxt ilahələr gəldi yan-yana,
Saflıq könül alıb, kədər satırdı.

Allaha yavaşca yanaşıb bu an
Onlardan birisi məşəli aldı,
Təmiz ürəkləri yandırır-yaxan
Bu odu aparıb tez suya saldı.

Su qızdı, məlhəmə döndü büsbütün,
Çimib şəfa tapdı hər cür xəstələr.
Eşqin atəşindən qurtarmaq üçün
O nur qaynağında, yuyundum hədə.

Suda hünər hanı eşqi soyuda,
Eşq odu yandırır soyuq suyu da.

